

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

MENŲ FAKULTETAS

TEATROLOGIJOS KATEDRA

Lauryna Želvytė

**BENDROJI GAMYBA (KOPRODUKCIJA) KINO INDUSTRIJOJE: FILMO
„TARP PILKŲ DEBESŲ“ ATVEJIS**

Bakalauro baigiamasis darbas

Kūrybinių industrijų studijų programa, valstybinis kodas 612P96003

Komunikacijos studijų kryptis

Vadovas(-ė): doc. dr. Edgaras Klivis

(Pedagoginis ir mokslinis laipsnis, vardas, pavardė) (Parašas) (Data)

Apginta: Menų fakulteto dekanas(-ė) prof. dr. Jurgita Staniškytė

(Pedagoginis ir mokslinis laipsnis, vardas, pavardė) (Parašas) (Data)

Kaunas, 2019

TURINYS

LENTELIŲ IR PAVEIKSLĖLIŲ SĄRAŠAS.....	3
SANTRAUKA.....	4
SUMMARY.....	5
ĮVADAS.....	6
SĄVOKOS.....	10
1. KOPRODUKCIJOS PROCESAS. TEORINĖ ANALIZĖ	11
1.1. Bendrosios gamybos samprata.....	11
1.2. Bendrosios gamybos formos.....	14
1.2.1. Jungtinė produkcija (Joint production).....	14
1.2.2. Paslaugų koprodukcija (Assisted production)	16
1.2.3. Užsakyta koprodukcija (Commissioned production)	16
1.3. Ekonominės koprodukcijos tipologijos	17
1.4. Australijos koprodukcijos sutartys.....	19
1.4.1. Australijos – Kanados koprodukcija.....	19
1.4.2. Australijos – Kinijos koprodukcija.....	24
2. BENDROJI GAMYBA (KOPRODUKCIJA) KINO INDUSTRIJOJE: FILMO „TARP PILKŲ DEBESŲ“ ATVEJIS.....	29
2.1. Tyrimo metodologijos pristatymas	29
2.2. Filmo „Tarp pilkų debesų“ pristatymas	31
2.3. Filmo „Tarp pilkų debesų“ koprodukcijos forma	32
2.4. Filmo „Tarp pilkų debesų“ finansiniai aspektai.....	34
2.5. Filmo „Tarp pilkų debesų“ platinimas.....	36
2.6. Filmo „Tarp pilkų debesų“ populiarumas.....	38
2.7. Filmo „Tarp pilkų debesų“ pelnas	39
IŠVADOS	42
LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	45
PRIEDAI	49

LENTELIŲ IR PAVEIKSLĖLIŲ SĄRAŠAS

Lentelių sąrašas:

1 lentelė. 2006-2010m. Jungtinės produkcijos pardavimų pajamos užsienyje.	15
2 lentelė. Kinijos – užsienio šalių bendrosios gamybos tipai.	17
3 lentelė. Koprodukcijos finansinės tipologijos.	18
4 lentelė. Australijos – Kanados koprodukcijos sutarties priedai.	22
5 lentelė. Australijos – Kinijos jungtinės produkcijos sutarties priedai.	26
6 lentelė. Filmo „Tarp pilkų debesų“ platinimas.	36
7 lentelė. Filmo „Tarp pilkų debesų“ lankomumas pagal mėnesius.	38
8 lentelė. 2018 m. Lietuvos kino teatruose rodytų filmų TOP 10 pagal žiūrovų skaičių ir pajamas	39

Paveikslėlių sąrašas:

1 pav. Kanados – Australijos koprodukcijos pagal filmų tipus.	20
2 pav. Filmo „Tarp pilkų debesų“ pajamos išskirtos pagal savaites.	40

SANTRAUKA

Koprodukcija yra viena iš kino gamybos formų, kurios proceso metu šalys tarpusavyje bendradarbiauja kurdamos kino projektą. Koprodukcija yra plačiai praktikuojama Lietuvos kino industrijoje, tačiau daug tyrimų apie koprodukcijos naudą ir efektyvumą neturime. Todėl siekiama iširti koprodukciją Lietuvos kino industrijoje. Darbo objektu tampa bendrosios gamybos formos, sutartys ir viską siekiama pateikti remiantis filmo „Tarp pilkų debesų“ atvejo analize. Šio darbo problema formuojama tiriamuoju klausimu – kiek veiksminga koprodukcija kino industrijoje?

Koprodukcijos procesas ir nauda pradedami aiškinti nuo teorinės darbo dalies, kurioje apžvelgiama bendrosios gamybos samprata, apibūdinamos koprodukcijos formos, supažindinama su koprodukcijos tipologijomis, atsižvelgiant į finansinius aspektus. Tai pat šioje dalyje yra supažindinama su globalia koprodukcija, nagrinėjamos dvi koprodukcijos sutartys, taip siekiama geriau suprasti koprodukcijos procesą, naudą ir aiškiau suprasti Lietuvos filmų koprodukciją. Tiriamojo darbo dalyje analizuojama koprodukcija Lietuvoje, pasitelkus filmo „Tarp pilkų debesų“ analizę.

Darbo tikslui ir uždaviniams įgyvendinti pasirenkama filmo „Tarp pilkų debesų“ atvejo analizė ir kokybinė darbo metodologija – pusiau struktūrizuotas interviu su filmo „Tarp pilkų debesų“ prodiuseriu. Interviu pasirinkimo priežastimi tampa informacijos trūkumas apie koprodukciją Lietuvos kino industrijoje, todėl gauti informacijos siekiama interviu pagalba. Darbo tyrimo įgyvendinimui tai pat buvo svarbūs moksliniai straipsniai ir knygos, internetiniai šaltiniai, dokumentai, įstatymai ir jų aprašai, bei statistika.

Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad koprodukcijos pagalba, palyginus Lietuvos kino filmų biudžetą, filmas „Tarp pilkų debesų“ turėjo didelį biudžetą. Filmas pasiekė užsienio kino rinkas ir toliau yra platinamas užsienio žiūrovams. Tai pat sulaukė susidomėjimo internetinėse kino filmų nuomos svetainėse. Palyginus visus lietuvių gamybos filmus, matomas ryškus skirtumas. Ši koprodukcija tapo populiariausiu lietuvių gamybos filmu Lietuvos kino rinkoje ir viena iš priežasčių yra tai, kad filmas buvo kuriamas kartu su JAV.

Taigi, galime teigti, kad koprodukcija yra naudinga ir efektyvi kino industrijos dalis. Koprodukcijos filmas turi tarptautinę komandą, kūrybinę ir finansinę pagalbą iš partnerės, bei turi galimybę pasinaudoti mokesčių lengvatomis. Koprodukcija dažnai suteikia galimybę filmui būti plačiau publikuojamu, suteikiant lengvesnę prieigą prie kitų šalių kino rinkų.

SUMMARY

Co-production in the movie industry: the film's "Ashes in the Snow" case study

Co-production in cinema industries is a practice to create a movie project, when two or more countries work together in order to create the cinema project. Co-production is rather popular in Lithuania and its cinema industry, yet there is not enough analysis and information on co-production, its effect and benefit. It is at most importance to analyse co-production case in Lithuania cinema industry. This thesis main subject is main production forms, certain agreements and it is all analyzed according to a specific case of a movie "Ashes in the snow". The main problem and goal for this analysis is to understand how important and effective is movie co-production.

The process and benefits of co-production are disclosed in the theory part, where we can also find the general idea of co-production, more thorough information on all forms of co-production, also there is more information and knowledge on co-production typology based on financing and budget. In this part information on global co-production is delivered while analyzing two co-production agreements – it is a way to better understand co-production as a process, also its benefits while examining the case in Lithuania of a movie „Ashes in the snow“.

In order to carry out the subject and goals of this thesis, the case of „Ashes in the snow“ is chosen together with qualitative methodologies - half structured interview with the „Ashes in the snow“ producer. Interview is chosen due to lack of information on movie co-production in Lithuania industries; interview is considered to be the best way to obtain that sort of information. And all science articles, news and books, all variety of internet sites, documents, case of law and statistics are crucial for the research part.

After the research was complete it was clear that compared to the budget of other Lithuanian movies, the movie „Ashes in the snow“ had a rather big budget. The movie was shown abroad and is currently being distributed in foreign countries. It also was a piece of high interest in many movie sites. There is a distinct difference between the case in point and other Lithuanian movies. This piece of co-production became the most popular Lithuanian creation and it was partly because it was created in a collaboration with USA.

To conclude, we strongly agree that movie co-production is effective and affective piece of the industry. The movie created by co-production has an international crew, also creative and financial assistance from the partner country and the tax advantage is always available. A movie gets well known as being well published, it also gets an easier access to other countries and its movie industries just because of movie co-production processes.

IVADAS

Ekonomiškai stabilios šalys sugeba kuriamus filmus pateikti pasaulio rinkai. Mažesnės šalys, norėdamos kurti geros kokybės filmus ir juos rodyti pasaulyje, dažnai susiduria su mažu kino produkcijos finansavimu. 1949-aisiais metais Prancūzija ir Italija tapo pirmosiomis šalimis, kurios pasirašė koprodukcijos susitarimą. Šio tikslas buvo padidinti filmų gamybos kiekį ir kartu subalansuoti importuojamų filmų srautą iš Amerikos (Hjort, Mackenzie, 2000). Kaip Anne Jäckel teigia: „Sistema veikė puikiai, nes koprodukcija atkeliavo iš šalių su giminingomis kultūromis, panašia pramonine ir institucine sistema, panašiomis iniciatyvomis bei rinkomis, kurios iki 1980-ųjų turėjo panašų potencialą. Tokios produktyvios koprodukcijos šalims ne tik suteikė galimybę pasirašyti sutartis, tačiau paskatino ir kitas šalis sekti jų pavyzdžiu.“ (Jäckel, 1996. žr. Moran, 1996 p.). Nuo koprodukcijos susitarimo šalių bendradarbiavimas pradėjo tobulėti. Daugiausiai todėl, kad šalys norinčios sukurti didesnio masto filmus ne visados turėdavo pakankamai finansavimo šaltinių. Tai pat svarbiu aspektu kino gamyboje tapo žinomi aktoriai ir naujosios technologijos, tokios kaip specialūs efektai, 3D spausdintuvai, dronai ir t.t., bei filmo pateikimas užsienio rinkai. Šalys, susidūrusios su šiais sunkumais, po 1949-ųjų pradėjo užsiimti koprodukcijos praktika ne tik Europoje, bet ir visame pasaulyje.

Koprodukcija turi įvairias gamybos formas. Norint suvokti koprodukciją, kaip kino gamybos formą, verta iširti kaip ji veikia. Tyrimui buvo pasirinktas filmas „Tarp pilkų debesų“, siekiant išsiaiškinti kokia koprodukcijos forma buvo kuriamas filmas ir kuo tai buvo naudinga. Šis filmas yra bendras lietuvių – amerikiečių produktas, Lietuvos kino rinkoje tapęs populiariausiu 2018-ųjų metų lietuvišku filmu¹. „Šio filmo auditorija yra visas pasaulis“ (M. Markevičius, 2018 iš Ječėnaitės). Pasak režisieriaus M. Markevičiaus filmas yra tarptautinis, kalbantis universaliai². Tuo remiantis galima teigti, kad filmas yra tarptautinis, nes tapo žinomas Lietuvoje ir užsienyje. Nagrinėjant filmo koprodukcijos formą, finansavimą, platinimą ir pelną galima analizuoti koprodukcijos, kaip kino gamybos formos, naudą.

Temos aktualumas: Kinematografijos produkciją galima akcentuoti kaip nacionalinę šalies veiklą. Kiekvienos šalies kultūra skiriasi – tai nulemia skirtingo kino atsiradimą, kuriame pastebimos kiekvienos iš šalių aiškiai apibrėžtos savybės. Puikus pavyzdys, tai prancūzų, britų ir italų kurti filmai, jų kinas lengvai atskiriamas nuo kitų šalių, šių tautų filmus dažnai galima pamatyti pasauliniu mastu. Tačiau mažesnių, ekonomiškai silpnesnių šalių kinas turi mažai šansų patekti į pasaulinę rinką. Europos kino industrijoje apie 30 proc. filmų yra sukurti koprodukcijos pagalba. Koprodukcijos pagalba prodiuseriai turi galimybę padidinti kūrybinę grupę, į ją pasikviesti įvairių specialistų,

---

¹ Filmas „Tarp pilkų debesų“ 2018 metais sulaukė 240 880 žiūrovų (pagal parduotus bilietus) ir uždirbo 1 295 396 Eur.

² Markevičius, (2018) iš Jačėnaitės

projekto biudžetą pasidalinti su bendradarbiaujančia šalimi, taip pat atsiranda mokesčių lengvatos ir finansavimas iš valstybės.

Šia tema Lietuvoje mažai kalbama, rašoma, su koprodukcijos procesu nėra aiškiai susipažinta. Visa mokslinė bendrosios gamybos proceso medžiaga yra užsienio kalbomis, todėl ši tema tampa aktuali. Tai įrodo neseniai kino teatruose pasirodęs filmas „Tarp pilkų debesų“, kuris savo siužetu sudomino lietuvių tautą, priminė apie praeitį, kartu tarptautiniu mastu papasakojo XX a. Baltijos šalių istoriją. Filmo pagrindinis tikslas buvo supažindinti pasaulį, tačiau Lietuvos kino rinka neturi tiek lėšų, kad būtų įmanoma pasamdyti kūrybinę grupę iš užsienio šalių, bei užsiimti filmo platinimu tarptautiniu mastu. Didelio masto koprodukcijos filmo atsiradimas, paskatina daugiau domėtis ir nagrinėti bendrosios gamybos temą.

Tyrimo problema: Bendrosios gamybos procesas egzistuoja nuo XX amžiaus vidurio, tačiau daug tyrimų apie koprodukcijos naudą ir efektyvumą Lietuvoje nėra. Bendroji gamyba susideda iš daugybės aspektų, skirstoma į skirtingas formas ir plačiai praktikuojama Lietuvoje, todėl būtina iširti, kiek veiksminga koprodukcija kino industrijoje.

Šio darbo objektas: Bendrosios gamybos (koprodukcijos) formos ir tarptautinės koprodukcijos sutartys, remiantis filmu „Tarp pilkų debesų“. Filmo „Tarp pilkų debesų“ atvejis pasirinktas dėl kelių esminių priežasčių:

1. Lyginant su kitais lietuviškais koprodukcijos filmais, pastarieji sulaukia nedidelio žiniasklaidos dėmesio, tuo tarpu filmas „Tarp pilkų debesų“ sulaukė didžiulio susidomėjimo. Tai yra viena iš priežasčių, kodėl pasirinktas šis atvejis. Šio filmo kūrimo laiku buvo akcentuojama koprodukcija su JAV, tačiau dauguma asmenų domėjęsi filmu net nesupranta, kas visgi yra koprodukcija ir kodėl ji egzistuoja. Filmas „Tarp pilkų debesų“ tampa ryškia koprodukcijos proceso reklama ir sklaidos priemone.
2. Kita priežastis yra koprodukcija su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis. Ši koprodukcija tampa ne europietiška, o globalia koprodukcija.
3. Filmą pasirinktas, nes tai vienas pirmųjų Lietuvos kino kūrėjų darbų, kurie pasiekė Šiaurės Amerikos žiūrovų rinką. Filmą buvo platinamas, ne tik Lietuvoje ir kaimyninėse šalyse, tačiau buvo platinamas „iTunes“, „Amazon“ platformose; pristatomas Amerikoje, Kanadoje.

Tyrimo tikslas: Išanalizuoti koprodukcijos procesą ir naudą kino industrijoje, remiantis Lietuvos – Amerikos bendros gamybos filmu „Tarp pilkų debesų“.

Tyrimo uždaviniai:

1. Paaiškinti bendrosios gamybos sampratą.
2. Apibūdinti ir palyginti bendrosios gamybos formas.

3. Finansinių aspektų pagalba apibūdinti koprodukcijos formas, perteikiamas per finansinius aspektus.
4. Išanalizuoti užsienio šalių kino koprodukcijos sutarčių pavyzdžius.
5. Atskleisti koprodukcijos naudą filmo „Tarp pilkų debesų“ kūrimo procese.

Tyrimo metodai:

Siekiant įgyvendinti tikslą ir išsikeltus uždavinius, buvo pasirinktas kokybinis tyrimo metodas. Pasirinktas tyrimas, kurio eigoje buvo remiamasi filmo „Tarp pilkų debesų“ atveju ir pusiau struktūrizuotu interviu. Interviu respondentu buvo pasirinktas filmo „Tarp pilkų debesų“ prodiuseris Žilvinas Naujokas. Kokybinis tyrimas padeda gauti reikalingą medžiagą, kuri yra panaudojama atsakyti į tyrimo uždavinius. Interviu padeda geriau pažinti respondentą, užmegzti ryšį, išgirsti tikslią tiriamojo poziciją (Kardelis, 2002). Šiame tyrime interviu buvo pasirinktas siekiant gauti žinias apie koprodukciją. Interviu padeda sužinoti informaciją, kurią moksliniuose šaltiniuose yra sudėtingiau rasti; iš respondento sužinoma informacija, kuri yra kartinė tyrimo analizės dalis. Siekiant gauti tikslius tyrimo rezultatus buvo pasirinkta daugiau tyrimo metodų – nagrinėjami mokslinės literatūros knygos ir straipsniai, internetiniai šaltiniai, dokumentai, įstatymai, aprašai ir statistikos analizė. Ši medžiaga padėjo aiškiau suprasti koprodukciją, kaip gamybos procesą, taip pat pagelbėjo apibrėžiant kokią naudą teikia bendroji gamyba, pavyko plačiau sužinoti apie koprodukcijos filmų platinimą, suteikiamas lengvatas ir egzistuojančius įstatymus. Šių metodų pagalba atskleidžiama bakalaurnio darbo tema ir įgyvendinamas tikslas.

Darbo struktūra:

Bakalauro baigiamasis darbas sudarytas iš sąvokų, santraukų lietuvių ir anglų kalbomis, įvado bei dvejų darbo dalių.

Pirmoje darbo dalyje yra apibūdinama koprodukcija, supažindinama su koprodukcijos formomis, apibūdinamos koprodukcijos tipologijos atsižvelgiant į finansus. Pirmos dalies pabaigoje apibūdinama Australijos koprodukcija, supažindinama su šios šalies koprodukcijos sutartimis. Antroje dalyje aprašoma tyrimo metodika ir eiga, supažindinama su filmu „Tarp pilkų debesų“. Šioje darbo dalyje, remiantis filmu, nagrinėjamas koprodukcijos procesas ir nauda Lietuvos kino industrijoje. Darbo pabaigoje pateikiamos darbo išvados ir pridedamas literatūros sąrašas bei priedai.

Literatūros ir šaltinių apžvalga:

Svarbiausias šio darbo šaltinis – filmas „Tarp pilkų debesų“, taip pat su filmo prodiuseriu interviu metu gauta informacija. Koprodukcijos sąvoka apibūdinta pagal Colin Hoskins, Stuart McFadyen, Adam Finn „Global Television and Film: An Introduction to the Economics of the Business“. Koprodukcijos samprata apibūdinama remiantis Julia Hammett-Jamart, Petar Mitric, Eva

Novrup Redvall „European Film and Television Co-production – Policy and Practice „, ir Anne Jäckel „Dual Nationality Film Productions in Europe after 1945“. Koprodukcijos formos apibūdinamos remiantis Nissim Otmazgin ir Eyal Ben-Ari „Popular Culture Co-Productions and Collaborations in East and Southeast Asia“, Qingsheng Zhan „The memorandum of China co-production film from 2002-2012“ ir Entgroup – pramogų tyrimų grupės duomenimis. Ekonominės koprodukcijos tipologijos apibūdintos ir paaiškintos remiantis Norbert Morawetz, Jane Hardy, Colin Haslam, Keith Randle „Finance, Policy and Industrial Dynamics — The Rise of Co-productions in the Film Industry, Industry and Innovation“. Australijos koprodukcija buvo nagrinėjama remiantis „Screen Australia“ internetinio puslapio duomenimis ir Australijos vyriausybės pateiktomis koprodukcijos sutartimis. Duomenys, susiję su filmu „Tarp pilkų debesų“, buvo nagrinėjami naudojantis filmo *Facebook* puslapiu, Lietuvos kino centro duomenimis, dienraščiais „Delfi.lt“ ir „KaunoŽinios.lt“.

SAVOKOS

Nacionalinis kinas – filmai pagaminti šalyje, kurios gamintojas, filmo režisierius, scenaristas arba vieno iš pagrindinių vaidmenų atlikėjas yra tos šalies pilietis arba gyventojas. Pirmasis filmo įrašas yra sukurtas šalies kalba arba, jeigu filme kalbama užsienio kalba, šis yra įgarsintas.

Tarptautinis kinas – filmai, kurie yra platinami, ne tik gamybos šalyse. Nėra akcentuoti į tam tikros šalies istoriją ar kultūrą. Filmai yra pritaikyti užsienio šalių žiūrovams, būna platinami užsienio kino teatruose. Dažniausiai filmai būna kuriami anglų kalba ir pristatomi anglakalbėse šalyse, tuo tarpu kitose šalyse verčiami – įgarsinami arba titruojami šalies kalba.

Prodiuseris – asmuo, kuris užsiima filmų gamyba – dažniausiai yra atsakingas už filmo finansinį, organizacinį ir kūrybinį gamybos procesą.

Kompetentingos institucijos – tai valstybių paskirtos administracijos, skirtos kino plėtrai, gamybai ir platinimui. Australijos – Screen Australia, Kinijos – China Film Co-production Corporation, Kanados – Telefilm Canada ir Lietuvos – Lietuvos Respublikos kultūros ministerija.

1. KOPRODUKCIJOS PROCESAS. TEORINĖ ANALIZĖ

Šiame skyriuje aptariama bendrosios gamybos samprata. Trumpai supažindinama su koprodukcijos atsiradimo laikotarpiu, pirmosiomis koprodukcijos sutartimis ir terminais. Išskiriamos ir apibūdinamos trys pagrindinės koprodukcijos formos: jungtinė, paslaugų ir užsakyta gamyba. Apibūdinamos ir tarpusavyje palyginamos ekonominės koprodukcijos tipologijos. Skyriaus pabaigoje plačiau pristatoma Australijos ir Kinijos/Kanados koprodukcija, išnagrinėjamos bei palyginamos koprodukcijos sutartys tarp skirtingų šalių.

1.1. Bendrosios gamybos samprata

Koprodukcija – tai gamybos būdas, kai dvi skirtingų šalių kino įmonės užsiima bendru filmo kūrimu. Bendroji gamyba nėra naujas reiškinys kino industrijoje, ji atsirado po Antrojo pasaulinio karo. Vakarų Europos šalys, norėdamos kontroliuoti JAV kino rinkos srautą ir populiarinti vietinį – europinį – kiną, nusprendė pradėti kurti filmus bendradarbiaujant su kitomis šalimis, taip pradėdamos koprodukcijos, kaip kino gamybos, formą. Kuomet po karo Europos kino rinka buvo sunaikinta, Europietiško kino trūkumas paskatino JAV kino rinką plėstis ir įkurti dukterines įmones Europoje, tokiu sprendimu sukuriant galimybę dirbti Europoje ir naudotis Europos šalių palaikymu. Prancūzija ir Italija tapo pirmosiomis Europos šalimis 1949-aisiais metais pasirašiusiomis bendrosios gamybos sutartį. Sutartis tarp Prancūzijos ir Italijos buvo šalių politikos atsakas, norint sugrąžinti produkciją į prieškarinį ekonominį lygį ir kompensuoti žalingą amerikietišku filmų invazijos poveikį (Guback, 1969). Susitarimas buvo įgyvendintas per kelerius metus po sutarties pasirašymo.

Valstybės pasirašydamos bendradarbiavimo sutartis su kitomis šalimis gauna daug naudos. Puikus pavyzdys yra Italijos ir Prancūzijos kino industrija. Šios šalys pasirašiusios bendradarbiavimo sutartį sugebėjo padidinti kino produkciją, kartu su pokyčiais atsirado didesnė darbuotojų paklausa. Visa tai pirmaisiais Italijos ir Prancūzijos koprodukcijos atvejais lėmė, jog abi koprodukcijos šalys lygiai pasidalino biudžetą, turėjo išlaikyti vienodą skaičių tiek italų, tiek ir prancūzų atliekančių pagrindinius vaidmenis, taip pat filmai buvo rodomi abejuose šalyse, o tai nulėmė ir rinkos pasidalinimą. Kūrybinį pakilimą pajuto aktoriai, jų pasirodymas kino ekranuose tarptautiniu mastu sukėlė žiūrovams susidomėjimą ir padėjo tapti žinomiems ne tik savo šalyje, tačiau ir tarptautiniu mastu. Vienas svarbiausių rezultatų buvo filmų populiarumas. Bendrosios gamybos filmai sudomino ne tik bendradarbiaujančių šalių kino publiką, bet filmus buvo pradėta rodyti visoje Europoje ir už jos ribų.

Koprodukcijos atsiradimas atidarė daugybę durų kino kūrėjams, suteikiant daugiau galimybių kurti aukštos kokybės filmus. Vieni filmų kūrėjai keliaudavo po pasaulį, ieškodami idėjų filmo siužetui, žmonių, su įdomiomis istorijomis, kad grįžę į savo šalį galėtų naujas idėjas generuoti

ir pateikti kino ekranuose. Kita dalis kūrėjų keliaudavo po pasaulį ieškodami egzotinių vietų, gamtos ar miesto objektų, kurie patrauktų jų dėmesį, sužavėtų ir paskatintų filmą kurti tam tikroje šalyje. Kartais ieškodami lokacijų, kurios galėtų pakeisti brangiau kainuojančias vietas, taip keliaudami prodiuseriai megzdavo pažintis, ieškodavo pagalbos. Jeigu nusprendavo kurti filmą kitoje šalyje, jie dažnai priimdavo ir tos šalies pagalbą bei paprašydavo paslaugų, už kurias reikėdavo sumokėti. Tokie veiksmai dažnai nebūdavo pavadinti koprodukcija, tačiau tai buvo patys pirmieji žingsniai artėjant prie koprodukcijos filmų gamybos.

Anne Jäckel apibūdina 1949-aisiais metais pasirašytą Italijos ir Prancūzijos koprodukcijos sutartį, kaip Europos koprodukcijos politikos kūrimo pradžią. Taip pat ji primena, kad oficialus koprodukcijos mechanizmas buvo naudojamas tik kelių aukšto lygio prodiuserių, kurie prieš tai buvo ryškiai pasižymėję tarptautiniame bendradarbiavime (Jäckel, 2003). Norint filmuoti toli nuo namų, reikalingas bendradarbiavimas su šalimi, kurioje norima užsiimti kino gamyba. Bendradarbiavimo pagalba atrandama komanda prisidedanti prie filmavimo, kartais filmavimas reikalauja naujų aktorių ir bendradarbiaujant su šalimi lengviau atrandamos filmams tinkamos lokacijos. Prie bendradarbiavo prisidėjo apie 1920-uosius metus įkurtos bendrosios finansinės įmonės³, kurios egzistavo tarp Europos šalių arba Europos ir ne Europos valstybių, taip sukurdamos talentų, komandos ir aktorių judėjimą už šalies ribų (Hammet-Jamart, Mitric et al., 2018).

Sąvoka „tarptautinė koprodukcija“ naudojama apibūdinti situaciją, kurioje bendradarbiaujančios šalys kūrybiškai prisideda prie filmo gamybos – teikia piniginę kofinansavimo (kai vieno iš partnerių pagrindinis vaidmuo yra finansų suteikimas kino gamybai) arba išteklių (kameros, specialiųjų efektų įranga, lokacijos ir t.t.) paramą. Prisidėdamos prie gamybos abi šalys turi teisę išsakyti savo nuomonę bei idėjas. (Hoskins, McFadyen, et al., 1997). Koprodukcija yra sudėtingas reiškinys, kuris priklauso nuo įvairių veiksnių, pavyzdžiui nuo bendraja gamyba užsiimančios šalies ekonominės būklės, geografinės padėties Europoje, daugiakultūrinės aplinkos ir kalbų, kuriomis kalbama šalyje. Svarbiu aspektu tampa šalies prodiuserių, režisierių, scenaristų ir t.t. žinomumas ir nuopelnai kino gamybos srityje. Taip pat priklausoma nuo teisinės sistemos, svarbios kino industrijai. Teisinė sistema gali padidinti arba pamažinti koprodukcijos filmų skaičių, taip pat svarbiu veiksniu tampa mokesčių būvimas arba nebūvimas, kuris gali pasiūlyti ekonominės naudos užsienio gamintojams. Tarptautinė koprodukcija vis dažniau tampa svarbiu ir aktuali filmų kūrimo procesu. Šis gamybos būdas paskutiniu metu išpopuliarėjo kartu su technologijų augimu, bei dereguliavimo⁴ ir privatizavimo procesais, kurių dėka žiūrovams atsirado kino nuomos platformų ir pagausėjo galimų žiūrėti filmų skaičius. Taip žiūrovui suteikiant galimybę pamatyti daugiau kino

---

³ Bendrosios įmonės – tai strateginis aljansas, kuriame dvi ar daugiau šalių, dažniausiai įmonės, sudaro partnerystės sutartį, kad galėtų dalintis rinkomis, turtu, intelektine nuosavybe, žiniomis ir pelnu.

⁴ Dereguliavimas - Valstybės intervencijų į rinkos santykius, kontrolės ir biurokratinių kliūčių mažinimo procesas, kuriuo siekiama leisti veikti rinkai ir padidinti privataus sektoriaus veiklos efektyvumą (Vainienė, 2008).

filmų, suteikiant didesnę laisvę rinktis. Kartu atsirado didesnė konkurencija ir galimybės kino kūrėjams. Siekdami patekti į tarptautinę kino rinką, dauguma mažesnį biudžetą turinčių kino įmonių, egzistuojančių ekonomiškai silpnesnėse šalyse, vis dažniau siekė bendradarbiavimo su kitomis, dažniausiai didesnę pripažinimą ir biudžetą turinčiomis kino industrijos įmonėmis (Doyle, 2002 žr. Hoskins et al., 1997).

Koprodukcija tampa naudingu reiškiniu, apibūdinančiu Levy ir Sznajder's 2002-aisias metais argumentuotą kosmopolitinės atminties atsiradimą. Kosmopolitinė atmintis siejama su kosmopolitizmo samprata, kurios idėja – žmonių priklausymas vienai moralinei bendrijai. Kosmopolitizmo puoselėtojai palaiko glaudų kultūrinių grupių, valstybių ir tautų bendradarbiavimą. Kosmopolitinė atmintis numato tam tikrų prisiminimų, istorijos ir idėjų pertvarkymą. Levy siūlo kosmopolitinę atmintį priimti kitaip ir ją apibūdinti kaip „atmintį, kuri peržengia etnines ir nacionalines ribas“ (Levy ir Sznajder, 2002 p. 88). Kosmopolitinė atmintis reikalauja šalių tarptautinių partnersčių, todėl dažnai produktų rezultatas tampa „nei erdvinis, nei laikinai apribotas“ (Baltruschat, 2003 p. 151) ir todėl svarbu „sukurti naujus kosmopolitinius jausmus ir moralinius politinius įsipareigojimus“ (Levy ir Sznajder, 2002 p. 103). Tai reiškia, kad šalys, nusprendamos kurti koprodukcijos gaminius, įsipareigoja viena kitai, palaiko glaudžius kultūrinius santykius ir laikosi moralės normų. Nors šalys ir sukuria vieną bendrą koprodukcijos filmą, tai nereiškia, kad jų bendradarbiavimas nutrūks – bendradarbiaujančios šalys sukuria tvirtus ryšius, juos puoselėja, todėl šie ryšiai neturi laiko apribojimų.

Visgi, koprodukcijos procesas nėra toks paprastas, kaip gali pasirodyti. Anksčiau minėtame apibrėžime tinkamai neatsižvelgiama į tam tikras reikšmingas šios gamybos savybes, kurias nurodo gamintojai ir dažniausiai ignoruoja medijų teoretikai. Garsus kino prodiuseris Leo Easton teigia: „Pati koprodukcijos idėja yra labai svarbi ir būtina. Tai viena iš kūrimo idėjų, į kurią žvelgdami vadovai ir transliuotojai nori užsiimti koprodukcijos gamyba, tikėdamiesi, kad tik užsinorėjus pavyks viską padaryti. Tačiau jeigu pažvelgsime iš prodiuserių perspektyvos, jie nemėgsta kurti koprodukcijų. Koprodukcijos yra sudėtingos, komplikuotos ir reikalaujančios įdėti daugiau darbo ir pastangų. Manau, mes visi trokštame turėti pakankamai lėšų, resursų ir tarptautinio sąmoningumo, kad galėtume kurti filmus, kurių projektus tikrai norime įgyvendinti. Tačiau ne tokia pasaulyje mes gyvename. Neturime tiek lėšų, kad galėtume sau leisti finansuoti filmus, kuriuos norime sukurti, todėl pasirenkame koprodukcijos pagalbą. Pasirinkdami kurti filmus koprodukcijos pagalba, turime išmokti bendradarbiauti su kitais. Kurdami bendrosios gamybos filmus mes galime ne tik pasimėgauti kūrybos procesu, tačiau kartu išplėsti savo perspektyvas ir sukurti originalesnį kūrinį. Siekdami norimų rezultatų, turime suprasti savo ir koprodukcijos partnerių norus, svarbu pripažinti faktą, kad norai gali būti skirtingi, todėl reikės ieškoti abi šalis tenkinančio kompromiso“ (Easton, 1992 žr. Ashuri, 2006 p. 34).

Tiriant įtampą tarp pasaulių, tarp nacionalinių ir kultūrinių suvaržymų ar ekonominio spaudimo, tarptautinės bendrosios gamybos svarba atrodo gana aiškiai. Bendroji gamyba nėra lengva filmų kūrimo forma, ji reikalauja daug darbo, tačiau jeigu abi pusės supranta viena kitą, sugeba bendradarbiauti, tuomet jiems pavyks įgyvendinti koprodukcijos procesą.

1.2. Bendrosios gamybos formos

Kaip anksčiau minėta, kino industrijoje koprodukcija apibūdinama kaip bendras kelių šalių kuriamas filmas. Šis procesas turi skirtingas produkcijos formas, dažnai jos nėra išskiriamos ir yra apibūdinamos kaip viena bendra kategorija – „tarptautinis bendradarbiavimas“. Iš bendrojo koprodukcijos reiškinių galima išskirti pagrindines formas: jungtinę, paslaugų ir užsakytoją koprodukciją. Šiame skyriuje kiekviena koprodukcijos forma bus aptarta ir paaiškinta, skirsnio gale bus palyginamos trys pagrindinės ekonominės koprodukcijos tipologijos ir apibendrinama, kuri iš formų yra naudingiausia.

1.2.1. Jungtinė produkcija (Joint production)

Jungtinė koprodukcija sudaro dviejų šalių partneriai, kurie investuoja į filmo gamybą, prisideda kūrybiškai ir dalyvauja gamybos procese. Šiuo metu pasaulinėje kino industrijos praktikoje, koprodukcijos sutartys ypač aktyviai sudarinėjamos su Kinija, todėl pravartu išanalizuoti būtent Kinijos koprodukcijos pavyzdį. Pavyzdžiui, Kinija ir užsienio šalis investuoja į filmo gamybą, dalinasi autorinėmis teisėmis į filmą, kartu priima riziką ir gauna pelną. Dėl jungtinės koprodukcijos tipo filmų susitarti yra sudėtingiau, tačiau kai nusprendžiama kurti jungtinės koprodukcijos filmą, jie būna priskiriami vidaus produkcijai. Todėl, jeigu filmas yra bendrai kuriamas su Kinijos kino įmone, kino produktas apeina Kinijos vidaus kvotas ir gauna leidimą platinti Kinijoje.

Užsienio partnerė, pagal jungtinę koprodukciją, privalo pasamdyti Kinijos aktorius, bent 30 proc. iš pasamdytų kinų turi užimti pagrindinius vaidmenis. Jungtinė koprodukcija yra naudinga, nes sukurtas produktas bus laikomas nacionaliniu filmu ir praėjus cenzūrą, jis gali būti platinamas Kinijoje. Užsienio kompanijos taip pat turi teisę į filmo platinimą, nors dažniausiai platinimu užsiima Kinijos kompanijos, kurios mėgsta įgauti pranašumą, nes turi geresnius santykius su įvairiomis Kinijos provincijomis, regionais ir labiau organizuotus platinimo kanalus. Tokio tipo filmai taip pat gali dalyvauti tarptautiniuose festivaliuose, kuriose bus pristatomi kaip „Kinijos filmai“ (Otmazgin, Ben-Ari, 2013, p. 122).

Jungtinei koprodukcijai taip pat priskiriami sutartinės gamybos filmai (pagaminti tarp kelių šalių, pagal oficialius valstybės lygmens susitarimus). Šie produktai būna pripažinti abejose šalyse kaip nacionaliniai filmai. Remiantis Kinijos koprodukcija, tai būtų filmai, kuriami kartu su šalimis, kurios nėra pasirašiusios susitarimo su Kinija – pavyzdžiui Jungtinės Amerikos Valstijos. Tokiu atveju produktas atitinka kinų vyriausybės reikalavimus filmams, tad toks filmas atleidžiamas nuo

importo kvotų ir laikomas nacionaliniu kinu Kinijoje, su sąlyga būti klasifikuojamu jungtinės gamybos filmu.

Jungtinė gamyba – viena iš koprodukcijos formų, kurioje labiausiai pastebimas žinių ir patirties perdavimas. Nuo 2012 metų Kinijoje egzistuoja trys kriterijai, kurie turi būti išpildyti kuriant jungtinę koprodukciją. Taip pat norint, kad filmo gamyba būtų patvirtintas kaip koprodukcija, reikia:

- Iš Kinijos pusės kapitalo įnašai neturėtų būti mažesni nei trečdalis viso filmo biudžeto.
- Bent vienas Kinijos aktorius turėtų būti atrinktas vienam iš pagrindinių vaidmenų.
- Bent kelios filmo dalys turėtų būti nufilmuotos Kinijoje.

Jungtinė – sutartinė koprodukcija egzistuoja laikantis sutarties ar susitarimo tarp valstybių taisyklių, nors kartais reikalavimai gali skirtis nuo tam tikrų susitarimų.

1 lentelė. 2006-2010m. Jungtinės produkcijos pardavimų pajamos užsienyje (Zhan, 2012, p. 98).

Metai	Kinijos filmų pardavimų pajamos užsienyje (Mlrd. RMB)	Jungtinės gamybos pardavimo pajamos užsienyje (Mlrd. RMB)	Jungtinės gamybos, kaip Kinijos filmų dalies, pardavimų pajamos.
2006	1.91	1.124	58.80%
2007	2.02	1.94	96%
2008	2.528	2.402	95.10%
2009	2.759	2.677	97%
2010	3.517	3.516	99.97%

Jungtinė koprodukcija tapo pagrindine Kinijos filmų prieiga prie tarptautinės rinkos. Visos Kinijos filmų eksporto pajamos gaunamos iš jungtinės produkcijos, kaip pavaizduota aukščiau (1 lentelė). 2006-ųjų ir 2011-ųjų metų jungtinės koprodukcijos užsienio pardavimų pajamos labai padidėjo. 2010-aisiais metais keturiasdešimt šeši iš keturiasdešimt septynių eksportuojamų filmų buvo jungtinės koprodukcijos produktas. Nors 2011-aisiais metais sumažėjo bendros užsienio pardavimų pajamos, jungtinė koprodukcija vis tiek toliau dominavo užsienyje, penkiasdešimt iš penkiasdešimt dviejų Kinijos filmų buvo eksportuojami į užsienio rinkas kaip jungtinės koprodukcijos kūriniai. Iki 2012-ųjų metų birželio iš dvidešimt vieno filmo, penkiolika buvo eksportuojami kaip jungtinės gamybos (Zhan, 2012, p. 40). Apibendrinant galima teigti, kad jungtinė produkcija yra viena svarbiausių koprodukcijos formų, nes ji abi šalis įpareigoja kartu dalintis kūrybinėmis ir finansinėmis atsakomybėmis.

1.2.2. Paslaugų koprodukcija (*Assisted production*)

Paslaugų koprodukcija – kai užsienio gamintojai kuria filmą tam tikroje šalyje, o šalies vyriausybė kompensuoja dalį išlaidų. Tai reiškia, kad bendrovės yra sudariusios sutartį teikti paslaugas užsienio šalims. Atsižvelgiant į Kinijos atvejį, paslaugų koprodukcijos filmai yra užsienio investuoti filmai, kurie yra gaminami pagal Kinijos nuostatus. Kinijos partneriai sudaro sąlygas užsienio gamintojams, suteikiant reikiamą aplinką, filmavimo vietas, įrangą, galimybes ir darbininkus užsienio gamintojų kainomis, tačiau užsienio koprodukcijos partneriai neturės autoriinių teisių, kaip pagalbą teikianti šalis. Užsienio šalims tenka gamybos sąnaudos Kinijoje ir Kinijos kompanijos yra įsipareigojusios teikti paslaugas užsienio kūrėjams, dirbantiems Kinijoje. Koprodukcijos filmas turi atitikti importo reikalavimus ir būti identifikuojamas kaip importuojamas filmas. Jeigu filmas atitinka importavimo formalumus, jam yra netaikomos lengvatos, kurios paprastai būna taikomos Kinijos filmams. Bendradarbiavimas 1980-aisiais metais daugiausiai buvo vykdomas remiantis paslaugų koprodukcija, o tai reiškia, kad Kinijos partneris neketino investuoti grynojo kapitalo, tačiau pasirūpino vieta, įranga, darbo jėga ir nedalyvavo kūrybiniame kūrime ar tiesioginėse investicijose.

Paslaugų koprodukcijoje svarbesnį vaidmenį užima užsienio partneriai, pagal šią koprodukcijos formą jie filmuoja kūrinių, o Kinijos partneriai garantuoja gauti Kinijos valdžios leidimus, suteikiančius teisę patekti į Kinijos rinką. Norėdami pagerinti kokybę ir įtikti Kinijos auditorijai, paslaugų koprodukcijos filmai dažniausiai būna nufilmuoti su keliomis scenomis, kurios būna orientuotos į kinų auditoriją. Šioje koprodukcijos formoje pagal Kinijos ir užsienio šalies bendradarbiavimą, Kinija tampa ne bendra kūrėja, o tik pagalbininke filmo gamybos procese.

1.2.3. Užsakyta koprodukcija (*Commissioned production*)

Užsakytoji, dar kitaip žinoma, kaip patikėtoji koprodukcija. Tai koprodukcijos forma, kai užsienio šalis patiki partneriams filmuoti filmą tos šalies teritorijoje. Pavyzdžiui, toliau nagrinėjant Kinijos atvejį, tai būtų procesas, kurio metu užsienio gamintojai užsako, kad Kinijos įmonė jų vardu kurtų filmą. Sutartyje taip pat nustatomi reikalavimai, kad filme būtų naudojama kinų kalba ir gamybos procese būtų pasirinkti Kinijos darbuotojai. Tai pat reikalaujama, kad filmavimo etapas būtų įgyvendintas Kinijoje, kaip ir likusieji veiksmai po filmavimo – pavyzdžiui, montavimas – būtų atliekami Kinijos teritorijoje. Užsakytoji koprodukcija yra viena mažiausiai naudojamų koprodukcijos formų, todėl apie ją yra mažai informacijos.

Kaip minėta anksčiau, jungtinė koprodukcija yra viena iš svarbiausių ir populiariausių koprodukcijos formų. Apačioje (2 lentelė) pateikti trijų koprodukcijos tipų palyginimai.

2 lentelė. **Kinijos – užsienio šalių bendrosios gamybos tipai** (Hylands Law iš Zhan, 2012, p. 80).

Pagrindiniai aspektai	Jungtinė koprodukcija	Paslaugų koprodukcija	Užsakyta koprodukcija
Fondai	Abiejų šalių bendras investicijos	Užsienio šalies investicijos	Užsienio šalies investicijos
Įranga ir pastatai	Nustatyta susitarimu	Teikiama Kinijos	Teikiama Kinijos
Gamybos vietos	Kinijoje arba už jos ribų	Kinijoje	Kinijoje
Darbas	Nustatyta susitarimu	Teikiama Kinijos	Teikiama Kinijos
Pelnas	Dalijasi šalys	Nuoma ir užimtumas	Susitarimas
Nuostoliai	Bendras šalių įsigilinimas	Užsienio šalių įsipareigojimas	Užsienio šalių įsipareigojimas

Paslaugų ir užsakytosios produkcijos tipuose, Kinija nesuteikia jokių finansinių investicijų, todėl autorinės teisės priklauso tik užsienio partneriams. Jungtinėje gamyboje abu partneriai investuoja į filmą. Jungtinėje koprodukcijoje paprastai egzistuoja du pajamų paskirstymo modeliai ir paskirstymas tarp Kinijos ir užsienio partnerių. Vienas iš jų yra srities pajamų paskirstymas – kai skirtingų teritorijų gamintojai pasiims sau priklausančias dalis. Kitas yra bendras pajamų paskirstymas – kiekvienoje geografinėje vietovėje autorinės teisės yra bendrai valdomos ir padalinamos visiems investuotojams. Kiekvienas iš investuotojų yra atsakingas už filmo platinimą savo teritorijoje (Entgroup 2011, p. 20). Kinijos bendrojoje gamyboje, dėl nepakankamai gerai išvystytų kino mechanizmų ir išskylančių iššūkių, dažniau naudojamas antrasis modelis – paslaugų koprodukcija.

1.3. Ekonominės koprodukcijos tipologijos

Koprodukcijos tipologijas galima apibūdinti ne tik iš kūrybinės, tačiau ir iš finansinės pusės. Nagrinėjant koprodukcijos procesą, iškyla klausimas, kas lėmė koprodukcijos populiarumą. Galima teigti, kad bendrosios gamybos procesas buvo pradėtas, norint suteikti galimybę pasinaudoti finansavimo įvairovėms, kurios pagal pirmenybę teikiamos bendrajai koprodukcijai (Morawetz, Hardy et.al., 2007, p. 427). Siekiant tai paaiškinti, geriausia yra atsižvelgti į kelias koprodukcijos rūšis (3 lentelė). Lentelėje nurodytos koprodukcijos rūšys, atsižvelgiant į kūrybinius ir ekonominius aspektus.

3 lentelė. **Koprodukcijos finansinės tipologijos** (Morawetz, Hardy et.al., 2007, p. 426).

Tipas	Savybės
(A) Koprodukcija, kurią lemia kūrybinės priežastys – „Tikroji meilė“	<ul style="list-style-type: none"> • Kūrybiniai filmo elementai, reikalaujantys tarpvalstybinio bendradarbiavimo (pvz., kelio filmai), arba stiprus kūrybinis indėlis iš kelių šalių. • Mažo ar vidutinio biudžeto filmai, dažniausiai Europietiški.
(B) Koprodukcija, kuri yra skatinama ieškant finansavimo (pramoninio) – „Santuoka iš išskaičiavimo“	<ul style="list-style-type: none"> • Filmas apibendrinamas kaip koprodukcija, norint sujungti skirtingų šalių finansinius šaltinius. Kūrybiniai elementai yra koreguojami, kad būtų galima padidinti finansavimą. • Žemo ar vidutinio biudžeto filmai. • Atskiro (pavienio) filmo finansavimas.
(C) Koprodukcija, kuri skatinama kapitalo (kapitalinė) – „Vedybų sutartis“	<ul style="list-style-type: none"> • Filmas apibūdinamas kaip koprodukcija, siekiant pasinaudoti mokestinėmis lengvatomis. • Vidutinio ar didelio biudžeto filmai, skirti tarptautinei rinkai, dažnai turi užtikrintą filmų įmonių platinimą. • Filmai dažniausiai yra įtraukti į kandidatų sąrašus⁵.

Koprodukcijos skaičiaus augimas ryškiausias tarp filmų, kuriems trūko finansavimo šaltinių, taip stengiantis rasti papildomų lėšų (pramoninis) ir gamybos, kurią lemia kapitalas, ieškant pelningų investicijos galimybių (kapitalinis). Nors tai atrodo kaip paradoksas, tačiau abu aspektai yra tarpusavyje susiję:

Koprodukcijos „Santuoka iš išskaičiavimo“ atveju, mokesčių lengvatų pinigai keliauja į pramonę. Toks procesas lemia, kad koprodukcijos partnerės ieškančios finansavimo pasinaudoja mokesčių lengvatomis ir gauna dalį finansavimo. Skirtingai nei subsidijos⁶, šios mokesčių lengvatos dažniausiai būna skiriamos didelio masto komerciniam kinui. Mokesčių lengvatos būna skiriamos filmų kūrėjams, kurie nusprendžia sukurti koprodukcijos kūrinį. Pasinaudodamos lengvatomis, partnerės įgyja papildomą pinigų šaltinį ir padidina filmo biudžetą.

Koprodukcijos „Vedybų sutartis“ situacijoje, bendradarbiaujančios šalys pasirinka kurti filmą kaip koprodukcijos gaminį, kad galėtų gauti mokesčių lengvatas. Mokesčių lengvatos tampa kompensavimo šaltiniu, kuris kartu yra pagalba sumažinti investicijų riziką. Didėjant kapitalo kaupiamoms lėšoms kartu didėja ir rizika. Investuotojai, palaikantys seną tvarką, siekia pasinaudoti

⁵ Sudarytas filmų sąrašas, kurie ieško finansavimo.

⁶ Subsidijos – valstybės, savivaldybės ar trečiųjų asmenų parama, skirta paslaugų teikimo mastui arba vartojimo paslaugų kainoms ištaisyti arba sumažinti.

pelninga investicijų galimybe. Tačiau pelningos investicijų galimybės yra ribotos, todėl filmai, nesulaukę investicijų, turi pradėti ieškoti biudžeto šaltinių.

Abu koprodukcijos tipai parodo, kad svarbiausiu aspektu tampa finansavimo atradimas filmo gamybai. Koprodukcijos, skatinamos ieškant finansavimo, situacijoje šalys ieško koprodukcijos partnerių, kad gautų finansavimą filmo gamybai. Kartu su finansavimu, filmas tampa koprodukcijos gaminiu, o tai lemia, jog projektas gali pasinaudoti mokesčių lengvatomis. Koprodukcijos, kurią skatina kapitalas, situacijoje projektų tikslu tampa mokesčių lengvatos ir investuotojai, kurie paremtų filmą. Tačiau šioje situacijoje atsiranda rizika, nes ne visi investuotojai tiki filmo sėkme ir ketina investuoti savo pinigus. Nors veiksmai ir yra skirtingi, tikslas lieka vienas – gauti finansavimą (Morawetz, Hardy et. al., 2007 p. 427). Taigi koprodukcijos „santuoka iš išskaičiavimo“ ir „vedybų sutartis“ tipams svarbiausi tampa finansai, tuo tarpu koprodukcija, kurią remia kūrybinės priežastys, visiškai skiriasi. Tokios koprodukcijos svarbiausias aspektas yra bendras kūrybinis bendradarbiavimas, siekiant sukurti auditoriją pritraukiantį filmą.

Palyginus visas ekonomines koprodukcijos tipologijas matoma, kad kapitalinė ir pramoninė koprodukcija viena nuo kitos mažai skiriasi, tuo tarpu kūrybinė koprodukcija yra visiškai kitokia.

1.4. Australijos koprodukcijos sutartys

Pagal kiekvieną sutartį, leidimą bendrajai gamybai suteikia šalies paskirta institucija, Australijos atveju – „Screen Australia“⁷. Patvirtinimas negali būti įgytas, kol visos kompetentingos institucijos⁸ nesutinka, kad teikiama paraiška atitinka nustatytą koprodukcijos sutartį, jos politiką ir gaires. Kompetentingos institucijos konsultuojasi tarpusavyje, kad projekto kriterijai atitiktų nurodytus paraiškoje.

Kiekviena sutartis nurodo keletą sąlygų, kurios turi būti įgyvendintos. Kai kurios iš jų yra besąlygiškos ir nelanksčios, kol kitos suteikia galimybę kompetentingoms institucijoms savo nuožiūra patvirtinti tam tikrus detalizuotus elementus. Pavyzdžiui, ar gali kitų šalių aktoriai vaidinti projekte arba, ar galima filmuoti sceną už koprodukcijos šalių ribų?

1.4.1. Australijos – Kanados koprodukcija

Koprodukcija yra labai patraukli priemonė dalintis įvairiais įgūdžiais tarp kultūrų, tuo pačiu gaunant leidimą platinti filmus partnerių šalyse. Jeigu kino filmo gamyboje dalyvauja Australijos kino kompanijos, Australijos vyriausybė suteikia galimybę pritaikyti filmo gamybai 40 proc. mokestinę lengvatą (Screen Australia, 2018a).

Australija yra viena iš populiariausių šalių, su kuria norima bendradarbiauti koprodukcijos kūrime. Apačioje pateikiama lentelė (1 pav.), kurioje parodomi Australijos – Kanados koprodukcijos

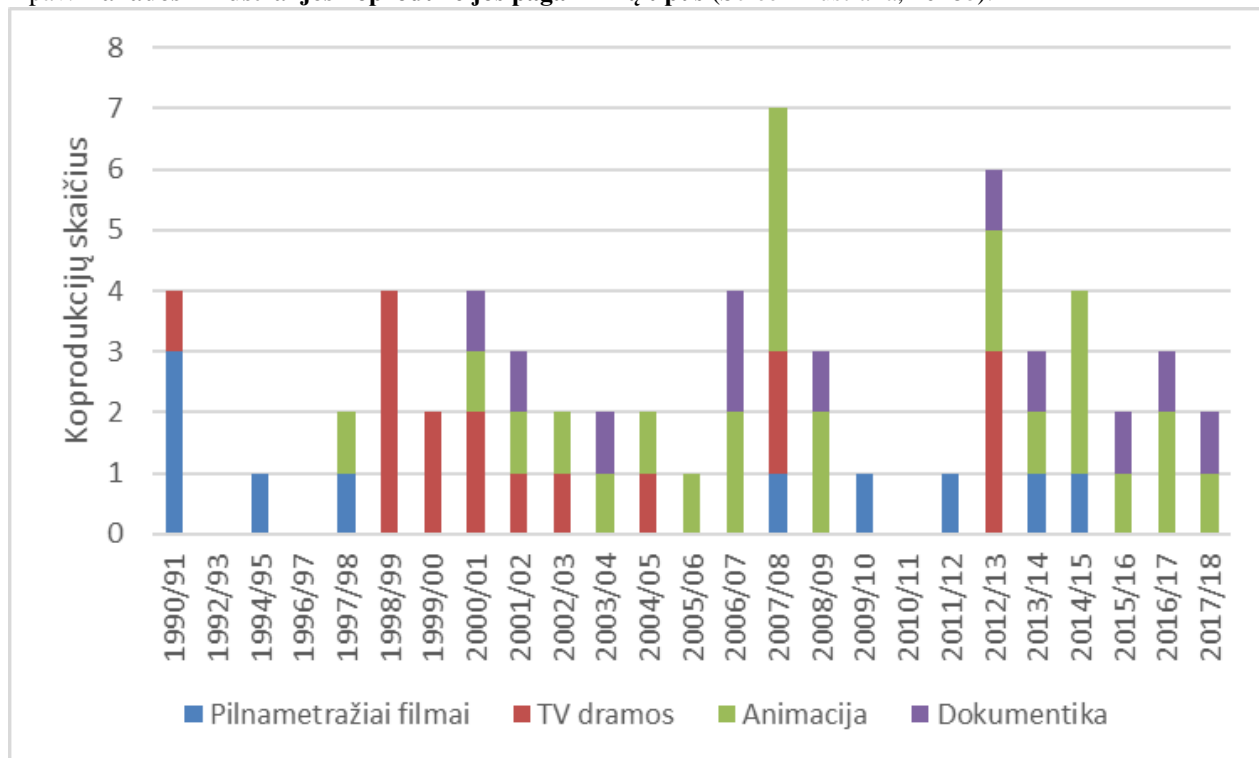
---

⁷ Screen Australia – vyriausybės institucija - administracija, skirta Australijos kino plėtrai, gamybai ir platinimui.

⁸ Kompetentingos institucijos – tai valstybių paskirtos administracijos, skirtos kino plėtrai, gamybai ir platinimui.

gaminių duomenys. Lentelė vaizduoja Australijos – Kanados bendradarbiavimą kino industrijoje nuo 1990-ųjų iki 2018-ųjų metų. Lentelėje yra išskiriami visi Australijos ir Kanados bendrosios gamybos kūriniai: pilnametražiai filmai, televizijos dramos, animacija ir dokumentika. Šie duomenys pasirinkti siekiant parodyti kokio tipo koprodukcijas labiausiai mėgsta šių šalių kūrėjai.

1 pav. Kanados – Australijos koprodukcijos pagal filmų tipus (Screen Australia, 2018b).

Kanada užima rinkos lyderės vietą animacijos srityje, o dauguma Australijos animacijos kūrinių buvo sukurti kartu su Kanada. Koprodukcija su Kanada ilgą laiką yra laikoma perspektyvia ir svarbia sudedamąja dalimi, kuriant gyvybingą vidaus rinką, gebančią konkuruoti su dominuojančia JAV rinka ir užtikrinančia, kad rinkoje vietos būtų daugiau nei vien pramonės sektoriui Holivudiniams kūriniams. Todėl per pastaruosius trisdešimt metų Kanada pradėjo bendradarbiauti su daugiau nei penkiasdešimt šalių. Per 2013-uosius metus Kanada iš viso sukūrė 56 koprodukcijas (iš jų 37 buvo skirtos televizijai), o bendras biudžetas siekė daugiau nei 436 mln. eurų.

Australijos – Kanados koprodukcijoje labiausiai dominuoja animacija (1 pav.), 2007-aisiais – 2008-aisiais metais iš 7 koprodukuojamų filmų 3 priskiriami animacijai. Taip pat galima išskirti, kad šie metai buvo patys geriausi šalių bendradarbiavimo metai. „Mes turėjome pasaulinio lygio galimybes ir pasaulinio lygio komandą, su kuria buvo nuostabu dirbti. Tu gali atvežti bet kokį projektą į Australiją ir iš jo padaryti kažką nuostabaus...“(Screen Australia, 2018a) – „Toras: Ragnarokas“ prodiuseris Brad Winderbaum. Prodiuserio žodžiai įrodo, kad su Australija bendradarbiauti yra naudinga ir aktualu.

1.4.1.1. Australijos – Kanados koprodukcijos sutartis

Australijos ir Kanados koprodukcijos sutartis pasirinkta, nes šios dvi šalys užsiima globalia koprodukcija. Australija yra viena iš šalių, su kuria norima užsiimti bendrąja koprodukcija, taip ji tampa viena iš koprodukcijos rinkos lyderių. Australijos ir Kanados sutartis padės labiau suprasti koprodukcijos procesą, per šį pavyzdį bus paaiškinta, kokie aspektai yra svarbūs koprodukcijos sutartyse. Tai pat tai puikus pavyzdys, padedantis aiškiau suprasti Lietuvos koprodukciją.

Australijos – Kanados sutartis susideda iš daugybės straipsnių, kurie apibūdina susitarimą. Sutartis prasideda nuo pirmojo straipsnio (žr. 1 priedas), kuriama paaiškinama, koks filmas atitinka koprodukciją. Sutartis apibūdina filmo reikšmę – bet kokia vizualiųjų vaizdų seka – nepriklausomai nuo ilgio ar formato, įskaitant animacijas ir dokumentinius filmus – pagaminta kinui, platinimui kino teatruose, televizijoje, vaizdo juostuose ar vaizdo įrašuose, vaizdo kasetėse ar kitose platinimo formose. Paaiškinama, ką reiškia „nacionalinis“ filmas – sutartis nurodo, kad produktas yra Australijos – Australijos piliečių atžvilgiu, kartu yra Kanados – Kanados piliečių atžvilgiu. Gyventojų reikšmė – Australijos atžvilgiu asmenys, nesantys Australijos piliečiais, tačiau yra nuolatiniai gyventojai, tuo metu Kanados – nuolatiniai Kanados gyventojai. Pirmojo straipsnio pabaigoje paaiškinama sąvoka – kompetentingos institucijos – tai valdžios institucijos, atitinkamai paskirtos Australijos ir Kanados vyriausybių. Australijos paskirta – Screen Australia, Kanados – Telefilm Canada.

Antrajame sutarties straipsnyje išskiriama, kad koprodukcijos filmai turi visapusišką teisę naudotis visomis išmokomis, kurios yra arba gali būti suteiktos Australijoje ir Kanadoje, jeigu bendrosios gamybos projektas atitinka nacionalinio kino įstatymus, kurie galioja abejose šalyse.

Trečiajame straipsnyje pabrėžiama, kad veikdamos kartu kompetentingos institucijos, pagal koprodukcijos sutartį, patvirtina filmus ir kartu taiko priede išdėstytas taisykles, kurios yra neatskiriamos šios sutarties dalys.

Ketvirtajame straipsnyje numatoma, kad laikydamosi nacionalinės teisės aktų kiekviena susitariančioji šalis laikinai suteikia galimybę be importo muitų ir mokesčių įvežti kinematografijos įrangą, skirtą koprodukcijos filmo gamybai.

Penktajame straipsnyje pabrėžiama, kad kiekviena sutartį pasirašiusi šalis leidžia kitos šalies gyventojams ir piliečiams, bei trečiojo gamintojo piliečiams įvažiuoti į Australiją ar Kanadą, kad jie galėtų kurti arba eksploatuoti bendrosios gamybos filmą, tačiau iškeliamas reikalavimas, jog jie privalo laikytis įstatymų ir reglamentų, susijusių su atvykimu ir gyvenimu šalyje.

Šeštajame straipsnyje patikslinama, kad iš susitariančiųjų šalių atstovų turi būti sudaryta mišri komisija, kurios pagrindinis tikslas vadovauti ir prižiūrėti koprodukcijos sutarties įgyvendinimą bei pateikti sutarties pasiūlymus, kurie laikomi būtiniais susitarimo nuostatų pakeitimais. Nutariama, kad komisijos susitikimai vyksta pakaitomis Australijoje ir Kanadoje. Komisija susitinka praėjus

aštuoniolikai mėnesių nuo sutarties pasirašymo ir po to per šešis mėnesius, kai viena iš sutarties šalių pareikalauja susitikti.

Septintajame straipsnyje pabrėžiama apie šalių viena kitos informavimą. Bendradarbiaujančios šalys turi pranešti apie bet kokią teisinę procedūrą, kuri gali turėti įtakos sutarties užbaigimui ir įgyvendinimui.

Aštuntajame straipsnyje pateikiama informacija, kad sutartis iš pradžių galioja trejus metus nuo jos sudarymo pradžios. Bet kuri iš šalių norėdama nutraukti sutartį turi apie tai pranešti likus šešiams mėnesiams iki laikotarpio pabaigos, tokiu atveju sutartis bus nutraukta pasibaigus trejiems metams. Jeigu nepranešama apie norą nutraukti sutartį, ši kas trejus metus atsinaujina automatiškai. Norint nutraukti sutartį, šalis turi kreiptis likus šešiams mėnesiams iki sutarties atnaujinimo, kitu atveju sutartis bus nutraukta tik po trijų metų laikotarpio.

Sutartis turi aštuonis straipsnius, kuriuose nurodomi teisiniai susitarimai tarp šalių. Kiekviena sutartis po straipsnių turi priedus, į kuriuos būtina atsižvelgti. Apačioje pateiktoje lentelėje išskirti aktualiausi koprodukcijos sutarties priedai, į kuriuos būtina atsižvelgti pasirašant koprodukcijos sutartį.

4 lentelė. **Australijos – Kanados koprodukcijos sutarties priedai** (žiūrėti 1 priedas).

Nuostatas	Tekstas	Nuoroda.
Gamybos vieta	Koprodusuojami filmai turėtų būti kurti ir apdoroti Australijoje ir (arba) Kanadoje iki galutinio produkto sukūrimo, taip pat jeigu yra trečias gamintojas – jo šalyje. Kopijavimo procese išlieka tokios pačios sąlygos. Dažniausiai didžiausia darbo dalis atliekama šalyje, kuri daugiausiai finansavo filmą.	Priedas(5)
Filmavimo vieta	Kompetentingos institucijos turi teisę patvirtinti filmavimo vietas, esančias ne koprodukcija užsiimančiose šalyse.	Priedas(5)
Pilietybė/ dalyvavimas	Asmenys, dalyvaujantys rengiant bendros gamybos filmą, turi būti Australijos arba Kanados piliečiai arba gyventojai; taip pat jei yra trečias gamintojas, tuomet ir to gamintojo piliečiai.	Priedas(6)
Ne šalies aktoriai	Išskirtiniais atvejais, kai scenarijus arba finansavimas reikalauja, yra gaunamas kompetentingų institucijų pritarimas, gali būti įdarbinti tarptautiniu mastu pripažinti aktoriai. Tokiu atveju aktorių dalyvavimas yra ribojamas, dažniausiai vaidina bendrosios gamybos šalių aktoriai.	Priedas(6)
Užsienio darbuotojai	Jeigu kompetentingos institucijos patvirtiną filmavimą ne koprodukcijoje dalyvaujančių šalių teritorijose, tuomet gali būti įdarbinti tos šalies asmenys minios, mažiems vaidmenims arba	Priedas(6)

	kaip papildomi darbuotojai, kurių paslaugų reikia siekiant įgyvendinti projektą.	
Kūrybinis ir finansinis lygiavertiškumas	Kiekvienos koprodukcijos šalies kūrybinis, finansinis ir profesinis indėlis turi būti vienodas kiekvieno bendrojo gamintojo finansiniam dalyvavimui.	Priedas(7)
Minimalus prisidėjimas	Mažiausiai 30% kūrybinio ir finansinio prisidėjimo.	Priedas(8)
Muzikos kompozicija	Bet kokia muzika, specialiai sukurta koprodukcijos filmui, negali nukrypti nuo kompetentingosios institucijos taisyklių. Muzika turi būti sukurta Australijos, Kanados arba, jei egzistuoja, trečiosios koprodukcijos šalies.	Priedas(9)
Reikalavimai bendrosios gamybos sutarčiai	<p>(2) Sutartyse, reglamentuojančiose filmo gamybą, numatoma, kad bendras gamintojas gali perduoti ar disponuoti šios sutarties antrajame straipsnyje nurodytomis išmokomis tik asmenims, kurie yra bendrosios gamybos šalies piliečiai arba gyventojai, arba bendrovėms ir partneriams, kurie egzistuoja toje šalyje.</p> <p>(11) Susitarimai tarp koprodukcijos šalių turėtų:</p> <p>a) turi numatyti, kad visoms šalims būtų pagamintas pakankamas kiekis apsaugotų ir kopijuojamų filmo medžiagos kopijų. Kiekvienas bendrasis gamintojas turintis apsaugos ir kopijavimo medžiagą, turi teisę ją naudoti reikalingai reprodukcijai. Taip pat kiekvienas sutarties dalyvis pagal sąlygas sudarytas sutartyje turi prieigą prie pirminės gamybos medžiagos.</p> <p>b) nustatyti kiekvieno bendrojo gamintojo finansinę atsakomybę už patirtas išlaidas:</p> <p>(i) rengiant projektą, kuriam kompetentingosios institucijos atsisakė sudaryti sąlyginį filmo patvirtinimą.</p> <p>(ii) filmo gamyboje, kuriam buvo suteiktas sąlyginis patvirtinimas, tačiau filmas neatitiko tokio patvirtinimo sąlygų.</p> <p>(iii) arba kai patvirtino filmo platinimas yra uždraustas bet kurio gamintojo šalyje.</p> <p>c) nustatyti susiskirstymo sąlygas tarp koprodukcijos šalių, susijusias su filmo gautomis pajamomis, įskaitant ir pajamas gautas iš eksporto rinkų.</p>	Priedas(2) ir (11)

	d) nurodyti datas, iki kurių jų indėlis į filmo gamybą bus baigtas. e) suteikti dalijimąsi autorių teisėmis.	
--	---	--

Prieduose informacija padalinama į dvi dalis – pirmiausiai išsiaiškinamos sąlygos kitų šalių ribose, trumpalaikių darbų suteikimas – iki 6 priedo, kiti priedai aktualūs koprodukcijos sutartį pasirašiusioms šalims, nagrinėjamas jų indėlis, muzika, reikalavimai sutarties pasirašymui. Sutarties prieduose taip pat paminima, kad 90 proc. medžiagos turi būti specialiai nufilmuotos kuriamam filmui. Ši taisyklė yra patvirtinta kompetentingos institucijos. Sutarties priedai padeda partneriams nusistatyti aiškius tikslus, viską atlikti taip, kaip tai nurodo įstatymai ir sutartis. Sutarties ir jos priedų laikymasis padeda gauti paramą filmo gamybai. Jeigu filmo kūrimo procese neatsižvelgiama į priedus, projektas gali negauti finansavimo.

Iš šios sutarties matome, kad sutartis yra oficialus teisinis dokumentas, patvirtinantis kokios šalys bendradarbiauja ir kokių taisyklių turi laikytis. Matoma, kad sutarties šalys turi bendradarbiauti, komunikuoti, jeigu ištinka kokios teisinės problemos, šalys turi viena kitą informuoti, kad gamybos procesas toliau galėtų judėti pirmyn. Koprodukcijos sutartyse svarbūs tampa priedai – jie suteikia informaciją ir kartu tampa atmintine. Kiekviena priedų nuostata yra svarbi ir reikalinga, jeigu šalys nesilaikys nuostatų filmas gali būti nepatvirtintas kaip koprodukcijos gaminys. Priedai padeda suprasti koprodukcijos procesą ir naudą. Ši koprodukcijos sutartis padės suprasti lietuviškosios koprodukcijos atvejį, įsivaizduoti kaip atrodo koprodukcijos sutartys ir kas jose yra svarbu.

1.4.2. Australijos – Kinijos koprodukcija

2006-ųjų metų birželio mėnesį Australijos ir Kinijos vyriausybės pasirašė koprodukcijos sutartį (kuri įsigaliojo 2008-aisiais metais) siekiant paskatinti filmų kūrėjus pradėti dirbti kartu, plečiant atviras abiejų šalių ekonomines galimybes. Ši sutartis yra viena iš vienuolikos tarptautinių filmų koprodukcijos sutarčių (nuo 1986-ųjų metų) sudarytų Australijos vyriausybės.

Bendrosios gamybos sutartys tampa didesnio Australijos kino institucijų judėjimo dalimi, atokiau nuo kultūros nacionalizmo apribojimų ir siekiant pripažinti naujų tarptautinio dalyvavimo formų poreikį. Tai pasiekti būtų įmanoma jeigu vietos filmų ir televizijos programų gamyba būtų ilgą laiką ekonomiškai perspektyvi. Kaip alternatyva tarptautinė koprodukcija yra daugeliu priešasčių patraukli. Ji didina finansines galimybes ne tik įtraukdama naujus gamintojus, bet kartu pasinaudojant dvejomis (ar daugiau) vyriausybės investicijų iniciatyvomis. Tai gali sumažinti gamybos sąnaudas, pasiekiant mažesnes išlaidas, mažesnę pinigų cirkuliaciją ar gamybos elementus. Koprodukcija gali padidinti platinimo galimybes populiarėjančiam filmui (Walsh, 2012). Didesnis dėmesys bendrajai gamybai buvo suteiktas įkuriant studijas Gold Koste (1988), Sidnėje (1995) ir Melburne (2004) kaip vienas iš būdų sužavėti tarptautine televizijos ir pilnametražių filmų gamyba (Goldsmith et al. 2010).

Abejose šalyse egzistuoja stiprus vyriausybės kišimasis į kino industriją. Vyriausybės paramos suteikimas filmų gamybai yra glaudžiai susietas su kultūriniu nacionalizmu, tautos kūrimu. Vyriausybės vykdo dviejų etapų koprodukcijos patvirtinimo procesą. Australijos vyriausybės patvirtinimo procesas vertinamas pagal vystymo etapą – tarp finansavimo ir prieš gamybinį etapą filmai įgauna laikiną patvirtinimą, esantys tinkami įgauti koprodukcijos statusą. Siekiant užtikrinti, kad kūrybinis įnašas, paminėtas originaliuose dokumentuose, atsispindi galutiniam produkte, įmonės pabaigusios filmo kūrimą turi gauti paskutinį patvirtinimą (Walsh, 2014).

Kinijos filmų koprodukcijos korporacija veikia kartu su valstybine radijo, filmų ir televizijos komisija, kurios reguliavimo vaidmuo taip pat apima cenzūros klasifikaciją. Tai suteikia užtikrinimą, kad bendros gamybos filmai bus tinkami rodyti Kinijoje. Administracija du kartus įsikiša į filmo kūrybos procesą, pirmiausiai prieš gamybinį etapą patvirtindama scenarijų ir vėl, kai filmas yra baigtas, kad pamatytų ar buvo laikomasi scenarijaus, bei įsitikintų, kad filmas atitinka visus valstybės cenzūros standartus. Tokie įsikišimai gali tarp filmų kūrėjų sukelti tikrumo trūkumą tuomet, kai jų scenarijaus realizacija gali tapti problematiniu elementu. Trumpametražis animacinis filmas „Saldu ir Sūru“ *org. Sweet and Sour* (White, 2007) – tai neoficiali koprodukcija tarp Adelainės „People’s Republic of Animation“ (PRA) ir Šanchajaus „Animation Film Studio“, filmas scenarijaus etape buvo patvirtintas, tačiau po peržiūros Kinijos valstybinės radijo, filmų ir televizijos komisijos buvo atšauktas dėl antraeilių personažų turimų Čingų dinastijos šukuosenų. Atsižvelgdami į atsiradusius trukdžius animatoriai turėjo sugrįžti į originaliai modeliuojamus duomenis ir iš naujo sukurti bei perskirstyti atitinkamas scenas, kad jos atitiktų reikalavimus. Atsinaujindama plati filmų politika taip pat įgauna labai svarbią rolę. Andreacchio atkreipia dėmesį į tai, kad „Mumija 3“ išleidimas ir siaubo filme drakonų pavaizdavimas privertė valstybinę radijo, filmų ir televizijos komisiją sustiprinti savo požiūrį į kitus vakarietiškus filmus, kuriais buvo siekiama pavaizduoti Kinijos figūras, turinčias didelę nacionalinę simbolinę vertę (Andreacchio iš Cheung, Walsh, 2012, p.36).

Šiuo metu egzistuoja nemažai Australijos ir Kinijos bendrų kūrinių, kurie buvo nufilmuoti arba yra išvardyti skirtinguose vystymosi etapuose. Pavyzdžiui, tai filmai sukurti Mario Andreacchio ir Carmelo Musca, taip pat tokių įmonių kaip „Arclight“ dalyvavimas (Oliver iš Walsh, 2012). Sėkmingas Kinijos išleistas Australijos – Singapūro bendros gamybos filmas „Bait 3D“ (Rendall, 2012), kuris per pirmąsias tris savaites Kinijoje surinko beveik 25 mln. JAV dolerių, tik parodo, kad bendradarbiaudami su kitomis Azijos šalimis, užsienio šalių kūrėjai pirmiausia apsvarstys Kiniją kaip pirminę rinką (Screen Staff, 2012). Turėtume pažvelgti į filmus, kaip į produktyvų būdą, kur dvi kino industrijos gali bendradarbiauti.

1.4.2.1. Australijos – Kinijos koprodukcijos sutartis

Australijos ir Kinijos bendrosios gamybos sutartis (žr. 2 priedas) prasideda paaiškinimu kokios šalys pasirašo sutartį. Atsižvelgiama, kad abiejų šalių kino rinkos įgaus naudos iš glaudesnio

tarpusavio bendradarbiavimo plėtojant filmą ir pasinaudodamos šia sutartimi šalys galės sustiprinti savo šalių kino pramonę ir prestižą. Aktualus tampa pirmas skyrius, kuriame apibūdinama reikšmė - vaizdo, vaizdo ir garso sujungimas ir įkūnijimas į bet kokią medžiagą, nepriklausomai nuo jos ilgio ar formato. Tai gali būti pilnametražiai, animaciniai ar dokumentiniai filmai, gaminti vaizdo juostose arba vaizdo įrašuose, kurie bus tinkami rodyti kino teatruose. Filmo sąvoka taip pat apima televizijai sukurtus filmus. Australijos – Kinijos bendradarbiavimo sutartyje egzistuoja neįprastos nuostatos: 4.8 sutarties straipsnyje Kinijos atžvilgiu, jungtinėje arba autorių teisių koprodukcijoje filmas bus pripažintas, kaip baigęs laikinąjį patvirtinimo procesą Kinijoje, tik tada China Film Co-production Corporation suteiks „projekto įgyvendinimo“ statusą. Jungtinė produkcija bus pripažinta baigusia galutinį patvirtinimo procesą, kai Kinijos kompetentinga institucija suteiks filmui viešosios atrankos leidimą; 9.1 sutarties straipsnis – filmo komanda turi gerbti abiejų šalių konstitucija, įstatymus ir teisės aktus, etninę kultūrą, religinius įsitikinimus, vietos papročius ir konvencijas šalies, kurioje vyksta filmavimas.

Sutartyje iš viso išskiriami 15-iolika skyrių ir priedas. Skyriuose nustatomos šalių sąlygos, jų teisės ir galimybės. Iš susitarime išskirtų 15-iolikos skyrių lentelėje (5 lentelė) išskirti nuostatai, apibūdinti ir Australijos – Kanados sutartyje (2 priedas), kad būtų galima palyginti koprodukcijos sutartis.

5 lentelė. **Australijos – Kinijos jungtinės produkcijos sutarties priedai** (žiūrėti 2 priedas)

Nuostatas	Tekstas	Nuoroda
Gamybos vieta	Jungtinės gamybos arba autorių teisių koprodukcijos filmai turėtų būti kurti ir apdoroti Australijoje ir (arba) Kinijoje iki galutinio produkto sukūrimo, taip pat jeigu yra trečias gamintojas – jo šalyje (dėl tokio sprendimo turi įvykti balsavimas Australijoje arba Kinijoje). Dažniausiai didžiausia darbo dalis atliekama šalyje, kuri daugiausiai finansavo filmą.	Priedas(4)
Filmavimo vieta	Kompetentingos institucijos turi teisią tarpusavyje patvirtinti filmavimo vietas, esančias ne koprodukcija užsiimančiose šalyse.	Priedas(4)
Pilietybė/ dalyvavimas	Asmenys, dalyvaujantys rengiant jungtinės gamybos ar autorių teisių gamybos filmą, turi būti Australijos arba Kinijos piliečiai, gyventojai arba jei yra trečias gamintojas, to gamintojo piliečiai.	Priedas(5)
Ne šalies aktoriai	Išskirtiniais atvejais, kai scenarijus arba finansavimas reikalauja, gaunamas kompetentingų institucijų pritarimas, gali būti įdarbinti tarptautiniu mastu pripažinti aktoriai. Tokiu atveju aktorių dalyvavimas yra ribojamas, dažniausiai vaidina bendrosios gamybos šalių aktoriai.	Priedas(5)

Užsienio darbuotojai	Jeigu kompetentingos institucijos patvirtina filmavimą ne koprodukcijoje dalyvaujančių šalių teritorijose, tuomet gali būti įdarbinti tos šalies asmenys minios, mažiems vaidmenims arba kaip papildomi darbuotojai, kurių paslaugų reikia siekiant įgyvendinti projektą.	Priedas(5)
Kūrybinis ir finansinis lygiavertiškumas	Kiekvienos šalies gamintojo kūrybinis, finansinis ir profesinis indėlis turi būti sutartas su bendradarbiaujančiomis šalimis.	Priedas(6)
Minimalus prisidėjimas	Kinija kūrybiniu ir finansiniu požiūriu privalo prisidėti 20%.	Priedas(7)
Muzikos kompozicija	Bet kokia muzika, specialiai sukurta filmui, negali nukrypti nuo kompetentingosios institucijos taisyklių. Muzika turi būti sukurta Australijos, Kinijos arba, jeigu egzistuoja, trečiosios koprodukcijos šalies.	Priedas(8)
Reikalavimai bendrosios gamybos sutarčiai	<p>(1) Sutartyse, reglamentuojančiose filmo gamybą, numatoma, kad bendras gamintojas gali perduoti ar disponuoti šios sutarties antrajame straipsnyje nurodytomis išmokomis tik fiziniams arba juridiniams asmenims, kurie yra šalies piliečiai arba gyventojai, arba įmonė įsteigta toje šalyje.</p> <p>(10) Susitarimai tarp koprodukcijos šalių turėtų:</p> <p>a) turi numatyti, kad visoms šalims būtų pagamintas pakankamas kiekis apsaugotų ir kopijuojamų filmo medžiagos kopijų. Kiekvienas bendrasis gamintojas turintis apsaugos ir kopijavimo medžiagą, turi teisę ją naudoti reikalingai reprodukcijai. Taip pat kiekvienas sutarties dalyvis pagal sąlygas sudarytas sutartyje turi prieigą prie pirminės gamybos medžiagos.</p> <p>b) nustatyti kiekvieno bendrojo gamintojo finansinę atsakomybę už patirtas išlaidas:</p> <p>(i) rengiant projektą, kuriam kompetentingosios institucijos atsisakė sudaryti sąlyginį filmo patvirtinimą.</p> <p>(ii) filmo gamyboje, kuriam buvo suteiktas sąlyginis patvirtinimas, tačiau filmas neatitiko tokio patvirtinimo sąlygų.</p> <p>(iii) arba kai patvirtino filmo platinimas yra uždraustas bet kurio gamintojo šalyje.</p>	Priedas(1) ir (10)

	<p>c) nustatyti susiskirstymo sąlygas tarp koprodukcijos šalių, susijusias su filmo gautomis pajamomis, įskaitant ir pajamas gautas iš eksporto rinkų.</p> <p>d) nurodyti datas, iki kurių jų indėlis į filmo gamybą bus baigtas.</p>	
--	---	--

Australijos – Kanados ir Australijos – Kinijos koprodukcijos sutartys nėra identiškios – pirmiausiai pastebimas pačios koprodukcijos apibrėžimas. Kanados bendradarbiavimas apibūdinamas kaip koprodukcijos procesas, tuo metu Kinijos – jungtinė produkcija arba autorių teisių produkcija. Toks paskirstymas lemia ir kitus sutarties aspektus. Pirmiausiai kūrybinis ir finansinis lygiavertiškumas – Kanados atveju bendradarbiaujančių šalių indėliai turi būti vienodi, Kinijos – bendrąja gamyba užsiimančios šalys susitaria tarpusavyje. Minimalus kūrybinis ir finansinis prisidėjimas skiriasi 10 proc.: Kanada turi prisidėti – 30 proc., tuo tarpu Kinija – 20 proc.. Toliau analizuojant abi sutartis pastebima, kad bendrosios gamybos sutarties reikalavimai išlieka beveik identiški. Australijos – Kanados atžvilgiu prieduose suteikiamas sklaida autorių teisėmis tarp šalių, tuo metu Kinijos sutartyje nėra patvirtintas autorių teisių dalinimasis.

2. BENDROJI GAMYBA (KOPRODUKCIJA) KINO

INDUSTRIJOJE: FILMO „TARP PILKŲ DEBESŲ“ ATVEJIS

Šiame skyriuje bus pristatomi tyrimo metodai, supažindinama su filmu „Tarp pilkų debesų“, vėliau pritaikius tyrimo metodus bus analizuojama filmo koprodukcijos forma, finansavimas, platinimas, populiarumas ir pelnas.

2.1. Tyrimo metodologijos pristatymas

Tyrimo atvejo pasirinkimo pagrindas. Pagrindinis tyrimo tikslas yra siekis išsiaiškinti filmo „Tarp pilkų debesų“ koprodukcijos formą, kokia reikšmę Lietuvos ir užsienio rinkai turėjo koprodukcijos kūrimas. Filmą pasirinktas atsižvelgiant į jo koprodukciją su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis. Dėl pasirinktos koprodukcijos su JAV „Tarp pilkų debesų“ tapo vienu pirmųjų lietuvių kurtu filmu, kuris pasiekė Šiaurės Amerikos kino rinką.

Temos aktualumas. Ekonomiškai silpnesnių šalių kinui sunku pasiekti tarptautinę rinką, ieškodami galimybių dauguma prodiuserių pasirenka, kurti bendros gamybos filmus su užsienio kūrėjais. Pavyzdžiui, Lietuvos kinui patekti į tarptautinę rinką yra sunku, Lietuvos Respublika remia filmus, jų platinimą, tačiau, palyginus su stabilesnėmis šalimis, Lietuvos kino filmai gauna nedidelį finansavimą. Kino gamybos įmonės pasirenka kurti koprodukcijos filmus su kitomis šalimis. Lietuvos kino rinkoje koprodukcijos populiarėja, kiekvienais metais atsiranda vis daugiau bendros gamybos filmų. Tačiau Lietuvos plačioji visuomenė nežino, kas yra koprodukcija. Vartotojų rinka, kuri daugiau dėmesio skiria holivudiniam kinui, dažnai nesupranta arba nėra girdėję apie koprodukciją. Tačiau ši tema po truputį pradeda tapti aktuali. Koprodukcijos terminas Lietuvos žiniasklaidoje dažniau pradėtas minėti nuo 2014-ųjų metų, kai Lietuvos kino prodiuseriai, kartu su Amerikos kūrėjais nusprendė sukurti filmą „Tarp pilkų debesų“. Filmą paremtas lietuvių kilmės rašytojos Rūtas Šepetys bestseleriu. Nuo filmo kūrimo pradžios ir pirmųjų straipsnių apie gamybą „Tarp pilkų debesų“ sulaukė didelio susidomėjimo. Po penkių metų kūrimo, 2018-aisiais metais, jis pasiekė kino ekranus ir tapo populiariausiu nepriklausomos Lietuvos kino filmu. Šis filmas yra Lietuvos – JAV koprodukcijos gaminytis, todėl tema tampa aktuali, norint suprasti koprodukcijos formą, mechanizmą ir privalumus.

Objektas. Bendrosios gamybos (koprodukcijos) forma ir aktualumas kino industrijoje, remiantis atvejo analize – filmu „Tarp pilkų debesų“. Siekiama iš turimos medžiagos ir korespondento atsakymų nustatyti, kokiai koprodukcijos formai priskiriamas filmas „Tarp pilkų debesų“ bei kaip koprodukcija paveikė filmo gamybą ir platinimą.

Duomenų rinkimo instrumentai. Darbe siekiama išanalizuoti filmo „Tarp pilkų debesų“ koprodukcijos formą, akcentuojantis į meninius ir finansinius aspektus. Ištirti populiarumą Lietuvos ir užsienio kino rinkose. Dėl informacijos apie koprodukcijos gamybą kino industrijoje trūkumo pasirinkta kokybinių tyrimų metodika – interviu. Interviu, kaip kokybinių duomenų rinkimo metodo taikymas yra grindžiamas prielaida, kad prasminga žinoti informantų požiūrį, vertinimus ir nuomones“ (Frechtling, Sharp 1997 žr. Rupšienė, 2007, p. 63). Pirminių duomenų rinkimui buvo pasirinktas pusiau struktūrizuotas interviu su filmo „Tarp pilkų debesų“ prodiuseriu Žilvinu Naujoku. Siekiant įgyvendinti tyrimą taip pat gilinamasi į Lietuvos kino įstatymą ir antrinius šaltinius: analizuojamos naujienų portalų publikacijos, dienraščių straipsniai, internetiniai informacijos šaltiniai.

Tyrimo užduotys

1. Apibūdinti filmo „Tarp pilkų debesų“ siužetą, filmo prasmę ir komandą.
2. Nustatyti filmo „Tarp pilkų debesų“ koprodukcijos formą ir paaiškinti, kaip ji atsispindi filmo kūrime.
3. Išanalizuoti finansinius koprodukcijos aspektus (biudžetą, pelną) remiantis filmo „Tarp pilkų debesų“ atveju.
4. Nustatyti koprodukcijos naudą filmo platinimo ir populiarumo aspektams, remiantis filmo „Tarp pilkų debesų“ atveju.

Klausimynas. Klausimai buvo sudarinėjami atsižvelgiant į temos aktualumą, siekį išsiaiškinti teigiamas ir neigiamas šios koprodukcijos savybes, respondento pagalba suprasti kokia koprodukcijos forma labiausiai atitinka šį projektą. Daugiausiai dėmesio buvo skiriama finansiniams aspektams, norėta išsiaiškinti bendradarbiavimo privalumus ir trūkumus. Pasitelkus teorijos žinias nagrinėtas pirmoje darbo dalyje buvo siekta išsiaiškinti partnerių gaunamą naudą ir nuostolius.

Tyrimo etapai

1. Tyrimas prasidėjo nuo teorijos medžiagos nagrinėjimo, sutrumpinimo ir pateikimo, norint suprasti koprodukciją, kaip kino gamybos formą, reikėjo susipažinti su jos istorija, išnagrinėti skirtingas formas tiek kūrybiniu, tiek ekonominiu požiūriu. Siekiant aiškiau suprasti koprodukciją buvo išanalizuotos dvi koprodukcijos sutartys.
2. Teorinės medžiagos rašymo etape, kartu buvo derinamas susitikimas su respondentu, susirašinėjimas truko tris mėnesius, kol buvo nustatyta ir pasirinkta susitikimo data.

3. Teorinės medžiagos rašymo etapu, įgyjant daugiau žinių apie koprodukciją, buvo kuriami interviu klausimai.
4. Empirinio tyrimo rezultatams paremti, buvo ieškoma papildoma medžiaga straipsniuose, Lietuvos kino centro informaciniame puslapyje ir Lietuvos kino įstatyme.
5. Respondentui atsakius į interviu klausimus, šis buvo transkribuojamas, kad būtų gaunami tyrimo rezultatai.
6. Pasitelkus interviu rezultatus ir surinktą informaciją, darbe buvo aprašytas tyrimas ir iš jo gauti rezultatai.

Tyrimo laikotarpis. 2018 – 2019 metai.

2.2.Filmo „Tarp pilkų debesų” pristatymas

Filmas „Tarp pilkų debesų“ sukurtas, pagal Rūtos Šepetys 2010-aisiais metais „New York Times“ bestseleriu tapusios knygos motyvais. „Tarp pilkų debesų“ – tai filmas, kurio kūrimas truko apie penkerius metus, masinėse scenose filmavosi apie 700 žmonių, scenografija, kostiumai, aktorių darbas sukūrė reikšmingą produktą. Dažniausiai knygą būna tūkstantį kartų geresnė už filmą, tačiau šiuo atveju ši ekranizacija tokia pat gera ir įtraukia šimtu procentu kaip ir Rūtos Šepetys romanas „Tarp pilkų debesų“ (Rimaitė, 2018). Filmo siužetas nukelia į 1941-uosius metus, pasakojama Baltijos šalių istorija apie tremtį į Sibirą. Filmo istorija pasakojama šešiolikmetės Linos Vilkaitės akimis, kai vieną vakarą pasibeldę NKVD pareigūnai sugriauna ramų mergaitės gyvenimą ir svajas apie dailės mokyklą. Filmą paremtas tikrais įvykiais. Todėl aplinka įtraukia žiūrovus, padeda jiems susitapatinti su veikėjais, pamatyti iš arti, koks gyvenimas egzistavo Sibire ir kokie žmonės buvo stiprūs, stengdamiesi išgyventi. Tai pat parodoma, kokia stipri yra viltis, kai tavo gyvenimas yra sutrypiamas, kiekvienas netinkamas žodis ar kariškių nurodymų nevykdymas gali sunaikinti viltį sulaukti kitos dienos ar grįžti į gimtinę.

Filmas buvo kuriamas tarptautinės JAV ir Lietuvos koprodukcinės komandos. Pagrindinis filmo režisierius buvo Amerikos lietuvis, scenaristas Marius Markevičius. Prie filmo „Tarp pilkų debesų“ kūrimo proceso prisidėjo didelė komanda. Prodiuseris Žilvinas Naujokas, taip pat žinomas kaip „Tadas Blinda. Pradžią“ prodiuseris. Operatoriaus vietą užėmė ne vieną tarptautinį apdovanojimą pelnęs Ramūnas Gričius. Montažo režisierė tapo Oskaru nominuota australė Veronika Janet. Kompozitorius Volker Bertelmann-Hauschka, pelnęs „Oskarą“ už filmą „Liūtas“. Scenarijų filmui sukūrė filmo „Kaip pamišę“ scenaristas Ben York Jones. Tai pat filmo kūrimo komandoje dirbo ir knygos „Tarp pilkų debesų“ autorė Rūta Šepetys.

Filmas kurtas tarptautinei kino rinkai, todėl jame galima pamatyti keletą užsienyje žinomų aktorių. Pagrindinį vaidmenį, įkūnijant Liną Vilkaitę, atliko britų kilmės aktorė Bel Powley, dar

žinoma iš filmo „Naktis be karūnos“. Elenos vaidmeniui buvo pasirinkta norvegė Lisa Loven Kongsli. Tom Sweet įkūnijo Linos brolių, tuo metu Andriaus vaidmenį atliko britas Jonah Hauer-King. Antraplanius vaidmenis įkūnijo Sophie Cookson žinoma iš filmo „Kingsman“; „Vikingų“ serialo žvaigždė Peter Franzén atliko generolo Komarovo vaidmenį; „Mr.Robot“ aktorius Martin Wallström vaidino Nikolajų (NKVD pareigūną, kovojanti su dvejomis savo asmenybėmis). Juostoje tai pat pasirodė Lietuviams pažįstami aktoriai: Gabija Jaraminaitė, Aistė Diržiūtė, Ramūnas Cicėnas ir Darius Meškauskas.

Filmas leido pasinerti ir pamatyti XX amžiaus laikų Lietuvos ir Sibiro kraštovaizdį. Vyresnio amžiaus žmonės pažadino prisiminimus apie skaudžius įvykius, o jaunajai kartai padėjo pažinti Lietuvos ir kitų Baltijos šalių svarbią istorijos detalę.

2.3.Filmo „Tarp pilkų debesų“ koprodukcijos forma

„Koprodukcijos rekomenduojamos projektams, kuriems bus naudingos dauguma arba visos sritys: kūrybinė patirtis, kultūriniai niuansai, prieiga prie atitinkamų lėšų ir prieiga prie bendradarbiaujančių šalių transliavimo platformų ir auditorijų“ (Ferns, Jensen et al., 2016). Filmas „Tarp pilkų debesų“ turi tarptautinę gamybos komandą, tarptautiniu mastu reikšmingą temą, filmavimas vyksta Lietuvos teritorijoje. Šie reikalavimai yra rekomenduojami koprodukcijos projektams, todėl filmą jau galima vadinti koprodukcijos gaminiu. Koprodukcijos turi tris skirtingas formas, kurios priklauso nuo bendradarbiavimo su kitomis šalimis, šiame skirsnyje bus išsiaiškinta, kuriai formai priklauso JAV ir Lietuvos koprodukcijos pagalba kurtas filmas.

Svarbiausias šios koprodukcijos aspektas – bendradarbiavimas su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis. Apie tokį bendradarbiavimo sprendimą paklausus prodiuserio Žilvino Naujoko, šis teigia, kad koprodukcija yra: „automatiškai pagrįsta dėl kūrybinių ir pardavimų elementų. Kadangi „Tarp pilkų debesų“ knyga yra populiari Amerikoje, ji parašyta ir pirmiausiai išleista Amerikoje, knygos originali kalba yra anglų ir režisierius yra amerikietis“.⁹ Knyga „Tarp pilkų debesų“ turi stiprų ryšį su Amerika, ji yra žinoma, todėl tampa aišku kodėl buvo nuspręsta kurti filmą su amerikiečiais. Nes amerikiečiai turėjo proga susipažinti su filmo siužeto istorija.

Kaip teigia filmo „Tarp pilkų debesų“ prodiuseris Žilvinas Naujokas: „koprodukcija, kokia suprantama Europoje, man yra nepriimtina. Ir aš su ja niekad nedirbau dėl to, kad Europos Sąjungos šalyse dauguma filmų kuriami kaip koprodukcijos tam, kad prodiuseriai turėtų pajamų – lėšų pragyventi, o ne tam, kad sukurtų produktą – filmą. Dėl fondų, ir dėl visa ko. Labai daug projektų būna tam, kad susėda kelių šalių prodiuseriai sukurti projektą, vien tik dėl to, kad gautų pinigus iš fondų. Tačiau ne dėl to, kad sukurtų filmą, kurį žiūrovai žiūrės. Visą laiką buvau motyvuotas kurti

---

⁹ Žr. 3 priedą prodiuserio Žilvino Naujoko atsakymas į klausimą: Kodėl buvo pasirinkta būtent su JAV kurti bendros gamybos filmą?

filmus, kurie patiks žmonėms, todėl niekuomet iki šiol neužsiėmiau europietiškomis koprodukcijomis. O čia natūraliai koprodukcija gavosi, nes knyga yra amerikietiška ir filmas buvo labiau pritaikytas į anglakalbių rinką¹⁰. Nors prodiuseris teigia, kad filmas netinka Europos koprodukcijos modeliui, atsižvelgiant į teorines ir filmo technines žinias, „Tarp pilkų debesų“ priskiriamas jungtinei koprodukcijai¹¹. Šiai formai aktualus bendradarbiavimas, visų šalių indėlis. Žilvinas Naujokas teigia, kad filmas „Tarp pilkų debesų“ turi kelias skirtingas koprodukcijos sutartis, yra keturi – penki koproduseriai. Kiekvienas partneris turi savo atliekamas funkcijas¹². Matoma, kad partneriai egzistuoja ne tik kaip finansavimo šaltinis – kiekvienas iš jų turi savo funkcijas, kurias įgyvendinus buvo pasiektas filmo galutinis variantas.

Koprodukcijos sutartyje šalys yra nustačiusios, koks kiekvienos bendrosios gamybos šalies vaidmuo egzistuoja produkto kūrime, taip pasiskirstydamos už ką yra atsakingos. Kaip teigia Žilvinas Naujokas „Egzistuoja standartinė schema, kai prodiuseriai stengiasi „rise‘inti“, gauti finansavimą ir rūpintis komandos surinkimu, su šituo filmu didelis iššūkis buvo aktoriai, nes automatiškai mes ieškojom žmonių, kurie daugiau yra žinomi, bet už nedidelius pinigus, sąlyginai mums pinigai atrodo dideli, tačiau jiems maži. Vien aktoriaus honoraras. Tai prodiuseriai už tą atsakingi, vieni prodiuseriai, užsieniečiai, turėjo funkciją „atidaryti duris“, nes tai yra jų patirtis, jų pagrindinė funkcija buvo mus supažindinti su tam tikrais kontaktais: agentais, agentūromis, aktoriais ir t.t. Toliau viskas vyksta pagal schemą, kad pardavimai vyksta per: a) tarptautinį pardavimų agentą/agentūrą, kurie užsiima pardavimų funkcija, be to pardavimai Amerikoje, kurie vyksta per agentūrą, mūsų atveju „CAA¹³“. Taigi visi užsiima tais darbais, kuriais privalo užsiimti“¹⁴. Matoma, kad bendrosios gamybos partnerės prisidėjo ne tik finansiniu aspektu, jos prisidėjo prie kūrybinio proceso, padėdamos surasti aktorius, kuriems tiktų siūlomi vaidmenys, sudaryti jiems tinkamas sąlygas, tai pat svarbus aspektas buvo informacijos sklaida ir pagalba pasirenkant įmones, agentus, aktorius ir t.t.

Atsižvelgiant į filmą, galima pastebėti, kad gamybos forma turi savitumo su paslaugų koprodukcija. Matoma, kad įmonės prisidėjo prie kūrybinio proceso, tačiau atsižvelgiant į režisūrinius sprendimus, Žilvinas Naujokas kartu Mariumi Markevičiumi buvo šio projekto kūrėjai, todėl režisūriniuose sprendimuose prisidėjo, tačiau svarbiausia vaidmenį atlieka režisierius, nes toks yra jo darbas¹⁵. Tai mažas fragmentas, kuris gali suteikti idėją, kad filmas yra paslaugų koprodukcijos.

---

¹⁰ Žr. 3 priedą prodiuserio Žilvino Naujoko atsakymas į klausimą : Kodėl buvo nuspręsta filmą kurti kaip koprodukcijos gaminį?

¹¹ Žr. 1.2.1. Jungtinė koprodukcija.

¹² Žr. 3 priedą prodiuserio Žilvino Naujoko atsakymas į klausimą : Ar sutartyje buvo numatyta, už ką atsakingi yra partneriai?

¹³ Creative Artists Agency - laikoma įtakingiausia talentų paieškos ir pramogų verslo valdymo agentūra.

¹⁴ Žr. 3 priedą prodiuserio Žilvino Naujoko atsakymas į klausimą: Gal galite pakomentuoti, kokių aspektu partneriai prisidėjo, ar buvo filmo kūrimo procese paskirstyti darbai, atsakomybės, pavyzdžiui gamyba, platinimas, marketingas?

¹⁵ Žr. 3 priedą prodiuserio Žilvino Naujoko atsakymas į klausimą: Ar užsienio partneriai kūrimo procese turėjo balso teisę, dėl režisūrinių sprendimų?

Tačiau pažvelgus į komandą puikiai matosi, kad filmas nėra vienos šalies kūrybinis darbas – režisierius yra lietuvių kilmės amerikietis, tuo metu scenarijaus autorius yra amerikietis. Komanda sudaryta iš bendradarbiaujančių šalių, taip nulemiant, kad visos šalys prisideda prie kūrybinių ir finansinių aspektų.

Pagal Australijos – Kanados/Kinijos sutarčių pavyzdžius matyti, kad sutartyje būna įvardintos bendradarbiaujančių šalių teisės į filmą, reikalavimai ir kūrybiniai aspektai, pateikiamas scenarijus ar jo dalis, taip pat nustatomas kiekvienos partnerės indėlis į filmo gamybą. Žilvino Naujoko teigimu: „Kultūriniai – kūrybiniai aspektai būna aiškūs iš karto, nuo pat pradžių, nes yra aišku apie ką projektas, kad projektas yra amerikiečių, tačiau lietuvių istoriją su amerikiečių – lietuvių žmonėmis, kurie galbūt yra gimę ten, bet jie yra lietuvių kilmės ir t.t.“¹⁶. Koprodukcijos sutartyje aiškiai nurodyta, kokios šalies istorija bus transliuojama per kino gaminį, taip pat aiškiai nurodoma, kad filmas yra amerikiečių projektas, tačiau jis yra svarbus Lietuvai, todėl svarbus indėlis iš Lietuvos kūrybinės pusės, kuri geriausiai išmano visus teminius aspektus, reikalingus tinkamai perteikti filmo idėją.

Prie filmo gamybos prisidėjo penkios kompanijos. Trys gamybos kompanijos: Sorrento productions (JAV), Taurus films (LT) ir Twilight Merengue Studios (JAV). IMDB duomenimis platintojas Jungtinėse Amerikos Valstijose buvo Vertical Entertainment. Filmu vizualiniams efektams buvo pasamdyta Filmmore (NL) (Markevičius, 2018a).

Atsižvelgus į visus aspektus ir respondentų atsakymus matoma, kad filmas yra jungtinės koprodukcijos formos. Svarbu paminėti, kad atsižvelgiant į ekonomines koprodukcijos tipologijas, aiškiai matoma, kad filmas yra kurtas kaip koprodukcija, kurią lemia kūrybinės priežastys. Ši tipologija yra populiari europietiško kino gamyboje, todėl „Tarp pilkų debesų“ filmą galima vadinti, šių laikų europietišku filmu, kuriam koprodukcija tampa svarbi, kaip kūrybinių sprendimų plėtimo būdas, o ne finansinių galimybių gerinimas.

2.4. Filmu „Tarp pilkų debesų“ finansiniai aspektai

Viena iš koprodukcijos naudų tai – finansavimas, koprodukcijos suteikia galimybę gauti finansavimą iš vyriausybės ir kitų filmų fondų, tai pat mokesčių lengvatas. Finansavimas yra svarbus koprodukcijos aspektas, kuris dažnai sukelia daugiausiai problemų. Kaip teigia Žilvinas Naujokas: „Pagrindinis iššūkis yra finansavimas, jo užtikrinimas ir kadangi šis projektas yra didžiulis, mūsų mastais kalbant, ir visiškai nepriklausomas. Kūrime 6 mln. dolerių yra didžiulė suma, todėl automatiškai čia kilo daugiau problemų. Tačiau turint gerus teisininkus ir ypač amerikiečius, visos problemos: teisinės, koprodukcijų, dokumentinės ir biurokratinės, jos labai lengvai susitvarko, nes jie

---

¹⁶ Žr. 3 priedą prodiuserio Žilvino Naujoko atsakymas į klausimą: Kokie pasimatė teisiniai ar praktiniai trukdžiai įgyvendinant Lietuvos ir JAV koprodukciją? Pavyzdžiui Kino suvokimo ar darbo kultūros aspektu?

puikiai žino ką daro. Bet visam tam reikia pinigų, nes pasisamdyti gerus teisininkus kainuoja didžiulius pinigus“¹⁷.

Finansavimas tampa svarbių koprodukcijos aspektu, tačiau jis taip pat sukuria daugiausiai problemų, filmas priklauso nuo turimų lėšų, o kai jų trūksta, tuomet užtrunka ir filmo gamyba. Projektas negauna visų lėšų filmo finansavimui iš karto, „todėl projektas užtrunka ilgiau, dėl to ir yra pagrindas pinigai, jeigu pinigai būtų duodami iš karto, filmas būtų sukurtas per metus laiko, o būtent didžiausias iššūkis yra viso projekto lipdymas“ (Žilvinas Naujokas)¹⁸. Pagal Lietuvos kino centro duomenis¹⁹ filmo bendra vertė nustatyta 8 346 253 litų (2483744.93 Eur.), buvo prašoma 2 250 000 litų (669573.05 Eur), 2014 m. gavo 100 000 litų (2975880.23 Eur.), projektas buvo pratęstas 2014/2015 metams ir buvo numatyta skirti 1 500 000 litų (446382.03 Eur.) sumą 2015 metais. Filmui skirta didesnė suma, jis gavo 250 000 litais (74088.81 Eur.) daugiau lėšų negu buvo prašoma.

Mokesčių lengvata

Prie kino gamybos finansavimo galima priskirti ir mokesčių lengvatą. Pagal „Lietuvos Respublikoje gaminamo filmo gamybos ir kultūrinio turinio, įskaitant filmo scenarijų, vertinimo kriterijų tvarkos aprašą“ (5 priedas) matomi reikalavimai, kuriuos įvykdžius filmų kūrėjai gali gauti mokesčių lengvatą. Paraišką Lietuvos kino centrui gali teikti tik Lietuvos filmo gamintojas. Bendroji gamyba yra įvardinama kaip viena iš paraiškos teikimo galimybių. Su paraiška turi būti pateikiamas filmo scenarijus, kalendorinis gamybos planas, filmo finansavimo planas ir filmo ar jo dalies išlaidų sąmata. Tai pat pabrėžiama, kad bendrosios gamybos filmui reikia pateikti koprodukcijos sutartį arba patvirtintą preliminarios sutarties kopiją.

Paskirta ekspertų komisija pagal pateiktą scenarijų vertina filmo kultūrinį turinį. Filmas laikomas atitinkantis kultūrinį turinį, jeigu atitinka bent du Lietuvos Respublikos kino įsakymo 8 straipsnio 1 dalies nustatytus kultūrinius kriterijus ir filmas nėra smurtinis ar pornografinis (5 priedas).

Filmų gamybos vertinimas įvyksta tik tuo metu, jeigu filmas pagal ekspertų komisiją atitinka kultūrinį turinį. Filmas atitinka gamybinius kriterijus, jeigu: nėra kasdien transliuojamas televizijos serialas, kompiuterinis žaidimas, televizijos laida, muzikinis arba reklaminis vaizdo klipas, reklaminis filmas. Taip pat filmas turi mažiausiai 3 dienas būti filmuojamas Lietuvoje ir bent 51 proc. Lietuvos filmo gamintojo samdomos komandos turi būti Lietuvos Respublikos arba Europos ekonominės erdvės valstybių piliečiai (5 priedas).

---

¹⁷ Žr. 3 priedą prodiuserio Žilvino Naujoko atsakymas į klausimą: Kokie pasimatė teisiniai ar praktiniai trukdžiai įgyvendinant Lietuvos ir JAV koprodukciją? Pavyzdžiui Kino suvokimo ar darbo kultūros aspektu?

¹⁸ Žr. 3 priedą prodiuserio Žilvino Naujoko atsakymas į klausimą: Ar buvo sukurtas lėšų gavimo planas ar pinigų gavote iš karto?

¹⁹ Žr. 4 priedą 2014 m. LKC parama filmų gamybos, parengiamiesiems darbams ir kino sklaidai.

Filmas „Tarp pilkų debesų“ atitiko mokesčių lengvatos paraišką ir per mokestinę lengvatos schemą 2018-aisiais metais gavo 557738,61 Eur. investicijų sumą.

Žilvinas Naujokas apie filmo finansinius apsektus teigė: „Lietuvoje filmo biudžetas yra keli milijonai eurų, mūsų bazinio biudžeto plano dalis buvo x pinigų iš Lietuvos kino centro ir iš lengvatos, tai ne parama, ne dovana, tai yra fizinio plano dalis²⁰“. Koprodukcijos filmai iš pagrindinės gamybinės šalies gauna Lietuvos kino centro ir mokesčių lengvatos investicijas, kita dalis yra partnerių investicijos.

2.5. Filmo „Tarp pilkų debesų“ platinimas

Filmas platinimas aktualiausias buvo Lietuvoje ir Amerikoje. Pagal Lietuvos kino centro duomenis²¹ filmo platinimui buvo numatytas bendras filmo biudžetas/filmo parengiamųjų darbų sąnaudos - 12 000 Eur., tačiau filmui buvo skirta tik 5 000 Eur. Bendroji gamyba su JAV filmui suteikia galimybę patekti į Amerikos kino rinką. Kaip teigia Žilvinas Naujokas: „su šituo filmu mūsų pagrindinė orientacija, tai kur parduota daugiausiai knygų ir į Lietuvos rinką, nes tai yra jos istorija ir jos kūrėjai, jos žmonės. Tyrimą, žinoma, mes jį darėme, jis buvo paremtas pagrinde knygos pardavimais, nes knygą išleido didžiausia leidykla pasaulyje, tad mes gavę iš jos informaciją apie knygų pardavimus, teritorijas, mes tuo rėmėmės, tad mums tos vietos, kur knyga labiausiai buvo parduodama tapo įdomiausios“²². Knyga „Tarp pilkų debesų“ leidžia viena garsiausių pasaulio spaustuvių, ji tapo bestseleriu, sulaukė pripažinimo daugelyje pasaulio šalių. Todėl pasirinkus platinti filmą šalyse, kurios jau yra susipažinusios su filmo istorija, kūrėjams buvo lengviau komunikuoti ir platinti filmą. Žemiau lentelėje (6 lentelė) parodomos filmo išleidimo datos skirtingose šalyse.

6 lentelė. **Filmo „Tarp pilkų debesų“ platinimas** (sudaryta autoriaus remiantis IMDB²³ ir facebook²⁴ duomenimis)

Šalis	Filmo pavadinimas	Išleidimo data	Detalės
Jungtinės Amerikos Valstijos	Ashes in the Snow	2018 m. rugsėjo 21 d. 2019 m. sausio 11 d.	LA filmų festivalis Ribotas leidimas
Lietuva	Tarp pilkų debesų	2018 m. spalio 12 d.	
Estija	Tuhk lumel	2018 m. gruodžio 14 d.	
Latvija	Pelni sniegā	2019 m. kovo 24 d.	
Taivanas		2019 m. balandžio 12 d.	

Kadangi filmas buvo Lietuvos – Amerikos koprodukcija, pirmiausiai su filmu buvo supažindinta Los Andželo filmų festivalio publika, vėliau filmas buvo platinamas Lietuvoje,

²⁰ Žr. 3 priedą prodiuserio Žilvino Naujoko atsakymas į klausimą: Ar filmas gavo kokį nors papildomą rėmimą ar paramą kokia nors forma dėl to, kad buvo koprodukcija?

²¹ Žr. 6 priedą 2018m. Lietuvos kino centro parama kino projektams.

²² Žr. 3 priedą prodiuserio Žilvino Naujoko atsakymas į klausimą: Apie kokias užsienio rinkas buvo galvojama? Galbūt buvo daromas kažkoks tyrimas, kur toks filmas būtų populiarus?

²³ Markevičius, 2018a.

²⁴ Markevičius, 2018b.

pagrindine auditorija buvo nustatyta lietuvių tauta, nes jiems ši istorija yra artima. Pagal turimus duomenis filmas gruodžio mėnesį buvo išleistas Estijoje, o kovo mėnesį pasiekė Latvijos žiūrovus. Pagal IMDB duomenis, filmas balandžio mėnesį turėjo būti rodomas Taivane, tačiau tikslesnių duomenų nėra (Markevičius, 2018a).

Marketingas atliko svarbų vaidmenį filmo platinime. Kaip teigia Žilvinas Naujokas: „čia jau *marketingistų* darbas, kad šie surastų labiausiai *parsiduodančius* elementus, Lietuvoje tai buvo vieni elementai, pavyzdžiui Lietuvos istorija ir pavardės, vardai. O kitur, pavyzdžiui Estijoje, daugiau reikšmės turi ant plakato užrašyta, kad filmas yra kurtas pagal bestselerio autorės knygą, o ne tai, kad filmas sukurtas pagal Rūtos Šepetys romaną“²⁵. Filmas turi 6 skirtingus plakatus²⁶. Lietuvoje publikuojamas plakatas akcentavo, kad filmo „Tadas Blinda. Pradžia“ prodiuseriai pristato šį filmą, taip žiūrovams norint suteikti pasitikėjimą, kad filmą rekomenduoja jau pažįstami prodiuseriai. Tai pat plakate paminima, kad filmas yra kurtas pagal Rūtos Šepetys „Tarp pilkų debesų“ knygos motyvus. Šis sakinytis primena, kad autorė yra lietuvių kilmės amerikietė ir filmas yra sukurtas, pagal pasaulyje žinoma knygą, kuri taip pat buvo populiari Lietuvoje. Amerikos publikai pritaikytame plakate išryškinamas filmo pavadinimas ir smulkiomis raidėmis surašyta kita svarbi informacija, pateikiama pagal kokią knygą kurtas filmas, kas platina, režisuoja, prodiusuoja ir t.t. Taip pat yra keli kiti plakatai, pritaikyti anglakalbei rinkai. Pirmajame yra pateiktas tik filmo pavadinimas ir informacija, kad filmas yra kurtas bestselerio motyvais. Kitame plakate išryškinama pagrindinė aktorė, vaidinusi Liną (Bel Powley), supažindinama, kad knyga yra bestseleris, išleista daugiau nei penkiasdešimtyje šalių ir kartu pateikta „The Washington Post“ citata apie knygą. Estijos ir Latvijos rinkoms pritaikyti plakatai yra labai panašūs. Skiriasi tik viena detalė – Estijos plakate nurodyta kuriuose festivaliuose buvo rodytas filmas. Latvijos ir Estijos rinkai pritaikytuose plakatuose akcentuojama, kad filmas yra bestseleris ir plakato apačioje aprašoma pagrindinė informacija, kaip ir Amerikos rinkai pritaikytame plakate. Filmu platinimas tai pat buvo perkeltas į internetinę erdvę. Užsienio žiūrovams filmas pateiktas „iTunes“ ir „Amazon“ platformose. Lietuvių kalba filmą žiūrovai pamatyti gali „Žmonės Cinema“ ir „TV Play Premium“ platformose.

Kaip teigia Delfi.lt: „Filmui tęsiant kelionę po Lietuvą, sausio mėnesį įvyko jo premjera JAV bei Kanadoje, o vėliau R. Šepetys bestselerio ekranizaciją pamatys kitos Europos šalys, Australija“²⁷. Filmu premjerų datos nėra pavišintos, tačiau matoma, kad filmas rodomas globalioje rinkoje.

²⁵ Žr. 3 priedą prodiuserio Žilvino Naujoko atsakymas į klausimą: Kaip skyrėsi marketingas skirtingose rinkose?

²⁶ Žr. 7 priedą filmo „Tarp pilkų debesų“ plakatai.

²⁷ <https://www.delfi.lt/veidai/kinas/tarp-pilku-debesu-tapo-populiariausiu-visu-laiku-filmu-lietuvoje.d?id=80351507>

2.6. Filmo „Tarp pilkų debesų“ populiarumas

„iTunes“ platformoje filmas susilaukė didžiulio dėmesio, žiūrovai, kurių miestuose nebuvo rodomas filmas, rinkosi „iTunes“ platformą. Filmas pateko į sausio 8 d. „iTunes“ labiausiai perkamų filmų sąrašą užimdamas 4 vietą²⁸, taip konkuruodamas su „Super Jonis smogia“ su Rowan Atkinson, „Pirmasis žmogus“ su Ryan Gosling ir „The Hate U Give“ su pagrindinį vaidmenį atlikusia Amanda Stenberg.

Kaip teigia Žilvinas Naujokas: „Buvo norai, planai ir viltys. Bet reikia paminėti labai svarbų punktą, kad kai mes pradėjome kurti filmą, tuo metu jį kūrėme vienomis sąlygomis, o globali kino rinka labai stipriai keičiasi. Nes mes kai pradėjome kurti, „Netflix‘ai“ buvo dar tik atsiradę, dabar „Netflix“ turi didesnę biudžetą už visas Holivudo studijas. Automatiškai filmą pradėjome kurti kaip mažą pasaulinio lygio kino filmą, riboto leidimo ir orientuotą į kino teatrų publiką, o filmą baigėme kurti laikais, kai tokio mastelio filmai yra kuriami „Netflix‘ui“ arba tiesiai per susitarimus ir užsakymus, o kino teatruose lieka tik „blockbuster“²⁹ filmai“³⁰. Filmo gamyba užtruko ilgai, atsirado naujos platformos, tai ir paskatino, kad filmas buvo rodomas ne visuose Jungtinės Amerikos Valstijos miestuose, tačiau „iTunes“ platformos pagalba jis buvo platinamas žiūrovams ne tik Amerikoje, tačiau ir kitose šalyse, kurių žiūrovai domėjosi kino juosta.

7 lentelė **Filmo „Tarp pilkų debesų“ lankomumas pagal mėnesius** (sudaryta autoriaus³¹).

Mėnuo, metai.	Žiūrovų sk.
Spalis, 2018	184 904
Lapkritis, 2018	49 634
Gruodis, 2018	6 342
Sausis, 2019	14 392
Vasaris, 2019	3 882
Kovas, 2019	2 105
Iš viso:	261 259

Filmas „Tarp pilkų debesų“ tapo visų laikų populiariausiu lietuvišku filmu. 7-oje lentelėje pateiktas Lietuvos kino centrų žiūrovų skaičius, kurie per tam tikrą mėnesį apsilankė filme „Tarp pilkų debesų“. Daugiausiai dėmesio filmas sulaukė premjeros mėnesį, vėliau žiūrovų skaičius krito, sausio mėnesį matomas ryškus pakilimas. Atsižvelgiant į marketingo specialistų darbą, matoma, kad filmo platinimo strategija buvo veiksminga.

²⁸ Markevičius, 2018b..

²⁹ Blockbusters – sėkmingi, didelio susidomėjimo sulaukę kino filmai.

³⁰ Žr. priedas Nr.3 prodiuserio Žilvino Naujoko atsakymas į klausimą: Ar buvo iš karto sutarta, kokio platumo bus filmo leidimas JAV?

³¹ Sudaryta autoriaus remiantis Lietuvos kino centro (2018) duomenimis.

2.7. Filmo „Tarp pilkų debesų“ pelnas

Kino teatro „Pasaka“ teigimu: „Tarp pilkų debesų“ – brangiausias darbas nepriklausomos Lietuvos kino istorijoje, kurtas daugiau nei 5-erius metus. Filmo masinėse scenose pasirodo apie 700 žmonių, aktoriams buvo sukurta daugiau nei 1000 kostiumų (Kino teatras „Pasaka“, 2019). Kino juostos gamybai koprodukcijos partnerės išleido 4,5 mln. eurų.

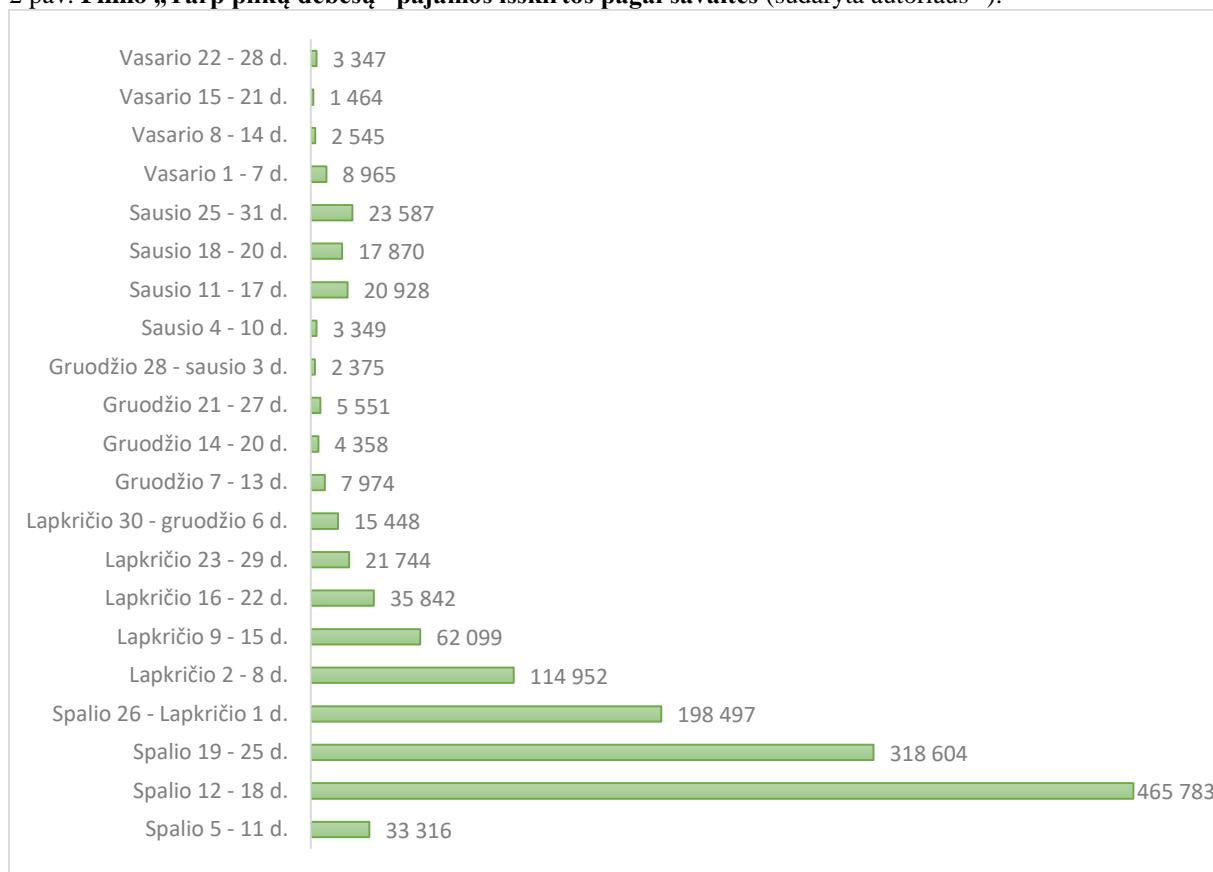
8 lentelė. 2018 m. Lietuvos kino teatruose rodytų filmų TOP 10 pagal žiūrovų skaičių ir pajamas (Lietuvos kino centras, 2019)

Filmas	Žiūrovai (pagal parduotus bilietus)	Pajamos (Eur.)
Tarp pilkų debesų / Ashes in the Snow	240 880	1 295 396
Klasės susitikimas: berniukai sugrįžta!	182 583	1 005 157
Bohemijos rapsodija / Bohemian Rhapsody	161 095	950 986
Grinčas / The Grinch	131 098	648 378
Monstrų viešbutis 3: Atostogos / Hotel Transylvania 3	128 402	612 862
Lietuviški svingeriai	111 943	645 911
Moterys meluoja geriau. Robertėlis	107 770	595 682
Nerealieji 2 / Incredibles 2	103 448	499 648
Taip gimė žvaigždė / Star is Born	96 024	553 346
Penkiasdešimt išlaisvintų atspalvių / Fifty Shades Freed	89 502	511 889

Išlaidos pasiteisina pažvelgus į viršuje esančią lentelę (8 lentelė), kino juosta tapo populiariausiu filmu Lietuvoje ir gavo daugiausiai pajamų, nurungdama net Bryan Singer muzikinę dramą „Bohemijos rapsodija“. Kaip matoma, 2018-aisiais metais filmas Lietuvos kino teatruose sulaukė daugiausiai žiūrovų ir pelno.

Šis filmas laikomas daugiausiai pajamų reikalavusiu Lietuvišku kino gaminiu. Nors jo gamybai buvo išleista didelė suma biudžeto, jis pasiekė tikslą ir tapo populiariausiu ir pelningiausiu Lietuvos filmu, kuris nuo 2018-ųjų metų spalio iki 2019-ųjų metų kovo pagal bilietų pardavimus Lietuvos kino teatruose uždirbo 1 368 598 Eurų. 2019 metais filmas pradėtas platinti tarptautiniu mastu, filmas užsienio rinkose vis dar yra aktyviai platinamas, todėl kol kas duomenys apie pajamas užsienyje nėra skelbiami.

2 pav. Filmo „Tarp pilkų debesų“ pajamos išskirtos pagal savaites (sudaryta autoriaus³²).

Viršutiniame paveiksle (2 pav.) pateiktos filmo gautos pajamos. Spalio 5-11 d. savaitę buvo rengiamos išankstinės premjeros. Spalio 12 d. – premjeros diena, oficiali pirmoji savaitė, todėl šią savaitę filmas buvo populiariausias ir gavo daugiausiai pajamų. Kaip matoma paveiksle, po premjeros savaitės filmo gaunamos pajamos mažėjo. Nuo sausio 11 d. pajamos ženkliai pakilo ir menkai skyrėsi iki vasario 1 d., kol gaunamos pajamos vėl pradėjo mažėti.

Filmas yra koprodukcijos gaminy, todėl gaunamu pelnu dalijasi visos šalys. Bendrosios gamybos sutartyje nustatomos kiekvienos šalies pelnas – „be tokių detalių pas teisininkus neini³³“. Tačiau negalima komentuoti, kokią pelno dalį gauna kiekviena šalis. Žilvinas Naujokas teigė, kad: „Kokią pelno dalį gauna negaliu atskleisti, nes tai yra konfidencialu, tuo labiau tai keičiasi, reikia suprasti, kad pradinės sąlygos yra viena, tačiau kai trūksta finansavimo, kai pridedi naują finansuotoją, tai tos sąlygos keičiasi, jos prastėja. Kuo vėliau atėję pinigai, tuo vėliau tie pinigai pasiima didesnę sau dalį ir pradinei lieka vis mažiau³⁴“. Pagal biudžetą ir filmo gautas pajamas Lietuvos kino rinkoje, matoma, kad iš finansinės pusės filmas neatsipirko, tačiau jis sulaukė didelio pripažinimo.

³² Sudaryta autoriaus remiantis Lietuvos kino centro (2018) duomenimis.

³³ Žr. 3 priedą prodiuserio Žilvino Naujoko atsakymas į klausimą: Gal galite pakomentuoti, sutartyje buvote nusistatę, kokią pelno dalį gauna kiekviena šalis?

³⁴ Žr. 3 priedą prodiuserio Žilvino Naujoko atsakymas į klausimą: Gal galite pakomentuoti, sutartyje buvote nusistatę, kokią pelno dalį gauna kiekviena šalis?

Šalys pasirašydamos koprodukcijos sutartis visados nusistato sąlygas. Viena iš jų būna pelno gavimo, o kita nuostolių. Kaip teigia Žilvinas Naujokas: „nuostolius visados pasiima investuotojas, nuostolių sutartis Holivude yra labai aiški, didžiąją dalį sutarties būtent ir užima tie punktai, kurie apibūdina rizikas. Finansinę riziką prisiima visos pusės. Iš tos pusės, aš kaip prodiuseris, kuris negavo atlygio visus šešis metus, aš prisiimu savo riziką, kad negavau nieko ir dirbau į minusą, investavau pinigus, negavau pinigų atgal. Investuotojai darbo nedirbo, bet jie prarado daugiau pinigų ir t.t.; viskas, kas yra apibūdinta³⁵“. Filmą sulaukė sėkmės, nors ir atsižvelgus į matomas pajamas ir turėtą biudžetą bei respondento atsakymą apie nuostolius matoma, kad kiekviena šalis patyrė nuostolių.

Tačiau, atsižvelgus į Lietuvos kino centro duomenis, kino teatrų bilietų pardavimus, yra aišku, kad ši koprodukcija buvo naudinga, ji sugebėjo sudominti žiūrovus, atskleisti istorijos detales ir tapti populiariausiu filmu Lietuvos istorijoje. Tai pat lietuvių kūrėjams rodyti savo filmus Amerikos žiūrovams yra labai didžiulis žingsnis į priekį, kurį įvykdyti be koprodukcijos buvo beveik neįmanoma.

---

³⁵ Žr. 3 priedą prodiuserio Žilvino Naujoko atsakymas į klausimą: Nuostolių atveju, ar buvo nustatyta, kuri šalis turėtų padengti nuostolius?

IŠVADOS

1. Išnaginėjus literatūros teoretikų straipsnius ir knygas, galima suprasti bendrosios gamybos sampratą kino industrijoje. Bendroji gamyba dažnai vadinama koprodukcija. Koprodukcijos forma atsiranda, kai dvi arba daugiau šalių nusprendžia kartu kurti filmą. Šalys sujungia finansinius ir kūrybinius resursus, sukurdamos bendrą produktą, skirtą tarptautinei rinkai. Tačiau koprodukcija reikalauja ne tik finansinių ir kūrybinių resursų – kuriant koprodukcijos gaminius svarbu atsižvelgti į partnerių idėjas, reikia komunikuoti ir priimti bendrus sprendimus.
2. Koprodukcija susideda iš trijų galimų gamybos formų – jungtinės (joint), paslaugų (assisted) ir užsakytosios (commissioned) koprodukcijos. Visos formos yra koprodukcijos rūšys, tačiau skiriasi bendradarbiavimu.

- Jungtinė (joint) koprodukcija – bendras šalių bendradarbiavimas, pagrįstas tiek finansais, tiek kūrybiniu indeliu. Pagal šalies įstatymus būna nustatomas, koks mažiausiai gali būti šalies indelis. Pagal susitarimą šalys dalijasi platinimu ir nuostoliais.
- Paslaugų (assisted) koprodukcija – koprodukcijos partnerė teikia paslaugas. Finansiniai aspektai priklauso vienai šaliai, kitos šalies vaidmuo teikti paslaugas: filmai būna filmuojami jų šalyje, šalis turi suteikti įrangą, suteikia teises ir leidimus patekti į tos šalies rinką.
- Užsakytoji (commissioned) koprodukcija – retai naudojama koprodukcijos forma, suteikiamas finansavimas, kad koprodukcijos partnerė kitos šalies vardu sukurtų filmą. Filmą kuriamas toje šalyje, kuri užsiima kūrybos procesu.

Paslaugų ir užsakytoji koprodukcijos atlieka panašias funkcijas, skiriasi tik pelno atžvilgiu – paslaugų koprodukcija pelną gauna už nuomą ir paslaugas, tuo metu užsakytosios koprodukcijos metu, tai yra derybų klausimas. Tuo tarpu jungtinė koprodukcija visiškai skiriasi nuo kitų koprodukcijos formų, šioje formoje abi šalys įdeda bendrą indelį į filmo gamybą.

3. Atsižvelgiant į koprodukcijos finansinius elementus, galima išskirti tris koprodukcijos finansinius aspektus:
  - Koprodukcija, kurią lemia kūrybinės priežastys – šalis užsiima koprodukcija, dėl filmo kūrybos, kuri pritrauktų auditoriją.
  - Koprodukcija, kurią lemia finansavimo ieškojimas – šalys užsiima koprodukcija, kad galėtų rasti finansavimą, gauti mokesčių lengvatų ir turėti didesnę filmo biudžetą.

- Koprodukcija, kurią lemia kapitalas – koprodukcija atsiranda dėl noro pasinaudoti mokesčių lengvatomis ir rasti investuotojų, kurie prisidėtų prie filmo gamybos į ją investuodami.

Atsižvelgus į visas ekonomines koprodukcijos tipologijas matoma, kad pirmoji yra paremta kūrybiniais sprendimais, ji aktuali filmų kūrėjams, kurie trokšta sukurti filmą, kuris būtų geros kokybės, siužeto ir sudomintų žiūrovus. Tuo metu kitos dvi koprodukcijos tipologijos pasirenkamos su tikslu gauti daugiau biudžeto.

4. Išanalizavus Australijos – Kanados ir Australijos – Kinijos koprodukcijos sutarčių pavyzdžius galima teigti, kad koprodukcijos sutartys būna skirtingos. Tačiau sutartyse svarbiausiais aspektais tampa teisiniai įgaliojimai – kokią biudžeto procentinę dalį turi suteikti kiekviena šalis, kiekvienos šalies indelis, teisės į filmą ir t.t. Tai pat svarbūs tampa koprodukcijos sutarties priedai. Sutartys parodo, kad šalys užsiimdamos koprodukcija turi atsižvelgti į priedus ir jų laikytis, siekdamas gauti filmui koprodukcijos statusą.
5. Koprodukcija tampa naudinga kino rinkai. Silpnesnės ekonominės šalys gauna galimybę įgyti papildomo finansavimo, stipresnę kūrybinę užnugarį ir filmą parodyti ne tik nacionaliniu mastu, tačiau kartu ir tarptautiniu. Filmo „Tarp pilkų debesų“ atveju matoma, kad koprodukcija buvo labai naudinga filmo gamybos etapu. Suteikė galimybę globaliai kino rinkai, nes filmas sulaukė dėmesio ne tik Lietuvos kino rinkoje, tačiau ir pasaulyje.
  - Matoma, kad koprodukcija su JAV kino įmonėmis, filmui suteikė galimybę patekti į JAV kino rinką. Taip filmas tapo vienu pirmųjų Lietuvos kino filmų, pasiekusių Šiaurės Amerikos kino teatrus.
  - Koprodukcija su stipria valstybe suteikė galimybę filmui patekti į internetinės kino nuomos platformas, konkuruoti su Holivudo filmams. Filmą galima įsigyti „iTunes“ ir „Amazon“ platformose. Kadangi filmas kuriamas anglų kalba, platinamas amerikiečių kino platinimo įmonėse, jis automatiškai sulaukia daugiau dėmesio, nei kad būtų platinamas lietuvių.
  - Koprodukcijos pagalba atsiranda galimybė filmą platinti platesniu mastu. Atsižvelgiant į filmą „Tarp pilkų debesų“ matoma, kad koprodukcija padėjo filmui pasiekti tarptautines kino rinkas, tokias kaip: JAV, Latvija, Estija, Kanada, Tailandą ir t.t. Filmą yra ir toliau platinamas kitose pasaulio šalyse.
6. Atsižvelgus į tyrimą matoma, kad koprodukcijos kūrimas atneša didelę naudą, tačiau kartu lėtina procesą. Finansiniu aspektu, kino gamybos įmonė iš karto negauna viso biudžeto filmo gamybai. Laiku nepatvirtintas biudžetas ar negautos investicijos iš koprodukcijos partnerių, sukelia kūrybos gamybos sustojimą. Tai lemia, kad filmas išleidžiamas vėliau.

7. Koprodukcijos proceso metu svarbi tampa komunikacija, susikalbėjimas su partneriais. Analizuojant filmą „Tarp pilkų debesų“ pastebėta, kad koprodukcijos sutartyje buvo nustatytas kiekvienos partnerės vaidmuo koprodukcijos procese. Vienos šalys turėjo „atverti“ duris, kitos supažindinti su geriau žinomais aktoriais ir t.t.

LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Literatūra:

1. Ander-en, A. (1996) *The European Film Production Guide: Finance –Tax – Legislation France – Germany – Italy – Spain – UK*. Oxon: Routledge.
2. Baltruschat, D. (2003) 'International TV and Film Co-production: A Canadian Case Study', in S. Cottle (ed.) *Media Organization and Production*. London: Sage.
3. Bergfelder, T. (2005). *International Adventures: German Popular Cinema and European Co-productions in the 1960s*. New York, Oxford : Berghahn Books.
4. Doyle, G. (2002) *Understanding Media Economics*. London: Sage.
5. Goldsmith, B., Ward, S., O'Regan, T. (2010), *Local Hollywood: Global Film Production and the Gold Coast*, St Lucia: University of Queensland Press.
6. Guback, T. H. (1969). *The international film industry– Western Europe and America since 1945*. Bloomington: Indiana University Press.
7. Hammett – Jamart, J., Mitric, P., Redvall, E. N.(2018). *European Film and Television Co-production: Policy and Practice*. Cham: Palgrave Macmillan.
8. Hjort, M., MacKenzie, S. (2000). *Cinema and Nation*. London ir New York: Routledge. p.143
9. Hoskins, C., McFadyen, S., Finn, A. (1997) *Global Television and Film: An Introduction to the Economics of the Business*. Oxford: Oxford University Press.
10. Hylands Law Firm. (2014). *Sino-Foreign Co-production of Films—A Legal Handbook*.
11. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
12. Kwon-bun, C., (2012) *Hybrid Hong Kong*. Oxon: Routledge.
13. Moran, A. (1996). *Film Policy– International, National, and Regional Perspectives*. Abingdon: Routledge, 85-100
14. Otmazgin, N., Ben – Ari, E., (2013) *Popular Culture Co-Productions and Collaborations in East and Southeast Asia*. Singapore: Nus Press.
15. Rupšienė, L., (2007) *Kokybinių tyrimų duomenų rinkimo metodologija*. Klaipėda: Klaipėdos universitetas. p.63
16. Vainienė, R. (2008). *Ekonomikos terminų žodynas*. Vilnius: Tyto alba.

Šaltiniai:

17. Allen, S.,(2019) *Joint Venture 101: Grow Your Business with a Joint Venture*. The balance small business. Prieiga per internetą: <https://www.thebalancesmb.com/joint-venturing-101-1200766> Žiūrėta 2019 m. vasario 16 d.
18. Ashuri, T. (2006). Television tension: national versus cosmopolitan memory in a co-produced television documentary. *Media, Culture & Society*. Vol. 29(1): 31–51. DOI: <https://doi.org/10.1177/0163443706068921>
19. Cheung, K., Walsh, M. (2012), *The Dragon Pearl and the Chinese connection: An interview with Mario Andreacchio*, *Metro*, 172, March: 34–37. DOI: <https://doi.org/10.1177/1329878X16638939>
20. Council of Europe (1992). Treaty No.147 : *European Convention on Cinematographic Co-production*. (Strasbourg, 02.10.1992). Strasbourg. Prieiga per internetą : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168007bd2d>. Žiūrėta 2019 m. sausio 19 d.
21. Entgroup (2011). China Film Industry Report 2010-2011(trumpa versija). Prieiga per internetą: <http://english.entgroup.cn/uploads/reports/2011.pdf> Žiūrėta 2019m. kovo 4 d.
22. Ferns, P., Jensen, B., Kamau, T., Moore, B., Normandeau, J., Spring, S. (2016), *The Co-Production Dilemma: Producer's Tips and Tricks*. Hot Docs. Prieiga per internetą: <https://www.hotdocs.ca/i/jots/the-co-production-dilemma-producers-tips-and-tricks> Žiūrėta 2019 m. balandžio 27 d.
23. Gourgoulianni, S. (2015) Greek European Film Co-Productions in the Three Major European Film Festivals from 2001 to 2013. *Journal of Art & Humanities*. 4(5): 68-73 Prieiga per internetą: <https://www.theartsjournal.org/index.php/site/article/view/709/378> Žiūrėta 2019m. kovo 13 d.
24. Hoskins, C., McFadyen, S., Finn, A., Jackel, A. (1997) Evidence on the Performance of Canada/Europe Co-productions in Television and Film. *Journal of Cultural Economics* 21: 129–138. DOI: <https://doi.org/10.1177/0267323195010002004>
25. Hoskins, C., S. McFadyen and A. Finn (1998) 'The Effect of Cultural Differences on the International Co-production of Television Programs and Feature Films', *Canadian Journal of Communication* 23(4): 523–38. Prieiga per internetą: <https://cjc-online.ca/index.php/journal/article/view/1063/969%26gt> Žiūrėta 2019m. kovo 13 d.
26. Iordanova, D. (2002). Feature filmmaking within the new Europe: moving funds and images across the East–West divide. *Media, Culture & Society*. Vol.24: 517–536 DOI: <https://doi.org/10.1177/016344370202400404/>

27. Jačėnaitė, J. (2018) *Holivudiškai lietuviško "Tarp pilkų debesų" kūrėjai: žmonės norės šį filmą pamatyti dėl savo istorijos*. Bernardinai.lt interneto dienraštis. Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2018-10-10-holivudiskai-lietuvisko-tarp-pilku-debesu-kurejai-zmones-nores-si-filma-pamatyti-del-savo-istorijos/172271> Žiūrėta 2019 m. vasario 13 d.
28. Jäckel, A. (2003). *Dual Nationality Film Productions in Europe after 1945*. Historical Journal Of Film Radio and Television Radio and Television(3). p. 231-243. DOI: <https://doi.org/10.1080/0143968032000095569>
29. Kino teatras „Pasaka“(2019). *Populiariausias visų laikų filmas Lietuvoje "Tarp pilkų debesų" – jau internete*. Prieiga per internetą: <http://www.kinopasaka.lt/lt/naujienos/2019/2/18/populiariausias-visu-laiku-filmas-lietuvoje-tarp-pilku-debesu-jau-internete> Žiūrėta: 2019 m. balandžio 29 d.
30. Levy, D., Sznajder, N. (2002). *Memory Unbound. The Holocaust and the Formation of Cosmopolitan Memory*. European Journal of Social Theory 5(1). p. 87–106. Prieiga per internetą: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.550.5492&rep=rep1&type=pdf> Žiūrėta 2019 m. gegužės 2 d.
31. Lietuvos kino centras (2012). Prieiga per internetą: <http://www.lkc.lt/> Žiūrėta 2019 m. gegužės 16 d.
32. Lietuvos kino centras (2018) *2018 m. filmų rodymo ataskaitos*. Prieiga per internetą: <http://www.lkc.lt/kino-teatru-statistika/2018-m-ataskaitos/> Žiūrėta 2019 m. gegužės 16 d.
33. Lietuvos kino centras (2019) *2018-ieji – geriausi metai Lietuvos kino rinkai po Nepriklausomybės atkūrimo*. Prieiga per internetą: <http://www.lkc.lt/2019/01/2018-ieji-geriausi-metai-liuovos-kino-rinkai-po-nepriklausomybes/> Žiūrėta 2019 m. vasario 13 d.
34. Markevičius, M. (režisierius) (2018a) *Ashes in the Snow*, Sorrento Productions, Taurus Films, Twilight Merengue Studios. Prieiga per internetą: <https://www.imdb.com/title/tt3759298/> Žiūrėta 2019 m. gegužės 16 d.
35. Markevičius, M. (režisierius) (2018b). *Ashes in the Snow*. Facebook. Prieiga internetu: <https://www.facebook.com/pg/ashesinthesnowfilm>
36. Morawetz, N., Hardy, J., Haslam, C., Randle, K. (2007) *Finance, Policy and Industrial Dynamics—The Rise of Co-productions in the Film Industry*, *Industry and Innovation* 14:4, 421-443, DOI: <https://doi.org/10.1080/13662710701524072>
37. Rendall, K.(režisierius) (2012) *Bait 3D*, Bait Productions. Prieiga per internetą: <https://www.imdb.com/title/tt1438173/> Žiūrėta 2019 m. kovo 29 d.

38. Rimaitė, M. (2018), „*Tarp pilkų debesų*“ – geriausias šio amžiaus lietuviškas filmas. KaunoŽinios.lt. Prieiga per internetą: https://kaunožinios.lt/naujienos/tribuna-plius/tarp-pilku-debesu-geriausias-sio-amziaus-lietuviskas-filmas_112761.html Žiūrėta 2019 m. balandžio 15 d.
39. Screen Australia brošiūra (2018a). *Australia Locations, Talent, Post/VFX and Co-producing Partners*. Prieiga per internetą : <https://www.screenaustralia.gov.au/getmedia/b2c9556f-5568-4ce3-b277-3d2bd88621b3/Incentives-Brochure.pdf?ext=.pdf> Žiūrėta 2019 m. kovo 20 d.
40. Screen Australia, (2018b). Co-production program: Partner countries Canada. Prieiga per internetą: <https://www.screenaustralia.gov.au/funding-and-support/co-production-program/partner-countries/canada> Žiūrėta 2019 m. kovo 22 d.
41. Screen Australia, Australian Government (2014) *International co-production program guidelines*. Prieiga per internetą: <https://www.screenaustralia.gov.au/getmedia/16f6b32b-7785-42a5-b08d-0058a47131d5/Guidelines-co-production.pdf?ext=.pdf> Žiūrėta 2019 m. kovo 22 d.
42. Screen Staff, (2012), *China box office monthly round-up: Bait 3D makes surprise attack*, Screen Daily. Lapkričio 15 d. Prieiga per internetą: <https://www.screendaily.com/china-box-office-monthly-round-up-bait-3d-makes-surprise-attack/5048999.article> Žiūrėta 2019 m. kovo 29 d.
43. Walsh, M. (2012) At the edge of Asia: The prospects for Australia-China film co-production, *Studies in Australasian Cinema*, 6:3, 301-316, DOI: https://doi.org/10.1386/sac.6.3.301_1
44. White, E. (režisierius), (2007). *Sweet and Sour*, Australia/China: People's Republic of Animation / Shanghai Animation Film Studio. Prieiga per internetą: <https://www.imdb.com/title/tt1401635/> Žiūrėta 2019 m. kovo 29 d.
45. Zax, D. (2012), *How Slated Remakes Indie Film Finance*. Fast Company. Prieiga per internetą: <https://www.fastcompany.com/1830457/how-slated-remakes-indie-film-finance> Žiūrėta 2019 m. kovo 27 d.
46. Zhan, Q. (2012). *The memorandum of China co-production film from 2002-2012*, *Contemporary Cinema*, p. 39-47.

PRIEDAI

1 priedas. **Australijos – Kanados koprodukcijos sutartis.**

FILMS CO-PRODUCTION AGREEMENT

BETWEEN THE GOVERNMENT OF AUSTRALIA

AND THE GOVERNMENT OF CANADA

The Government of Australia and the Government of Canada
("the Contracting Parties");

CONSIDERING that the film industries of their two countries will benefit from closer mutual co-operation in the production of films; and

CONSIDERING that films capable of enhancing the prestige of the film industries and of the two countries should benefit from the provisions of this Agreement;

HAVE agreed as follows:-

ARTICLE 1

For the purposes of this Agreement:

(1) (a) a "co-production film" shall be:

- i) a film made by one or more Australian producers ("the Australian co-producer") in conjunction with one or more Canadian producers ("the Canadian co-producer"); or
- ii) a film made by an Australian co-producer and a Canadian co-producer in conjunction with a producer of another country with which Australia or Canada has signed a co-production Treaty ("third co-producer");

and in either case the film shall be made in accordance with the terms of an approval as a Co-production Film given by the competent authorities jointly;

- (b) "film" means any sequence of visual images, irrespective of length or format, including animation and documentaries, produced either on film, video tape or videodisc, for distribution in theatres, on television, video-cassette, videodisc or any other form of distribution.

(2) "nationals" means:

- (a) in relation to Australia, Australian citizens;
- (b) in relation to Canada, Canadian citizens.

(3) "residents" means:

- (a) in relation to Australia, persons who are not Australian citizens but are permanent residents;
- (b) in relation to Canada, permanent residents of Canada.

(4) "competent authorities" means the authorities respectively designated as such by the Government of Australia and the Government of Canada.

ARTICLE 2

A co-production film shall be entitled to the full enjoyment of all the benefits which are or may be accorded in

Australia and Canada respectively to national films subject to the laws in force from time to time in that country.

ARTICLE 3

In approving films under this Agreement, the competent authorities, acting jointly, shall apply the rules set out in the Annex, which forms an integral part of this Agreement.

ARTICLE 4

Each of the Contracting Parties shall provide, in accordance with national legislation, temporary admission, free of import duties and taxes, of cinematographic equipment for the making of co-production films.

ARTICLE 5

Each of the Contracting Parties shall permit the nationals and residents of the other country and citizens of the country of the third co-producer to enter and remain in Australia or Canada as the case may be, for the purpose of making or exploiting a co-production film, subject to the requirement that they comply with the laws and regulations relating to entry and residence.

ARTICLE 6

There shall be a Mixed Commission equally composed of representatives of the Contracting Parties to supervise and review the working of this Agreement and to make any proposals considered necessary for any modification of this Agreement. Its meetings shall be held alternately in Australia and in Canada. The Commission shall meet eighteen months after the date of signing this Agreement, and thereafter within six months of a request to meet being made by either Contracting Party.

ARTICLE 7

Each of the Contracting Parties shall notify the other of the completion of any procedure required by its laws for giving effect to this Agreement, which shall enter into force from the date of receipt of the later of these notifications.

ARTICLE 8

This Agreement shall remain in force initially for a period of three years from the date of its entry into force.

Either Contracting Party wishing to terminate it shall give written notice to terminate to the other six months before the end of that period and the Agreement shall then terminate at the end of the three years. If no such

notice is given the Agreement shall automatically remain in force for successive periods each of three years, unless written notice to terminate is given by either Contracting Party at least six months before the end of any period of three years, in which case it shall terminate at the end of that period. IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorised thereto by their respective governments, have signed this Agreement.

DONE at Canberra in duplicate in English and French, each version being equally authentic this

THIRD day of JULY 1990.

For the Government of Australia: For the Government of Canada:

ANNEX

- (1) The competent authorities shall consult to enable them to ensure that a project conforms with the provisions of this Agreement. Each competent authority, in deciding whether to grant or refuse an application, shall apply its own policies and guidelines. When approving a project for a co-production film, each may stipulate conditions of approval framed in order to achieve the general aims and objects of the Agreement. In the event of a disagreement between the competent authorities about the giving of such an approval or the inclusion of such a condition the project concerned shall not be approved under this Agreement.
- (2) The contract or contracts governing the making of the co-production film shall provide that a co-producer may assign or dispose of the benefits referred to in Article 2 of the Agreement only to an individual who is a national or resident of that co-producer's country or to a company or partnership which is resident in that country.
- (3) The competent authorities shall satisfy themselves that conditions of work in the making of co-production films under this Agreement in each of the countries of the participating co-producers are in broad terms comparable. In the event that location shooting of the film takes place in a country other than that of a co-producer, conditions shall be, in broad terms, no less favourable.
- (4) (a) The Australian co-producer shall fulfil all the conditions relating to status which would be required to be fulfilled if that producer were the only producer, in order for the production to be eligible as an Australian film.

(b) The Canadian co-producer shall fulfil all the conditions relating to status which would be required to be fulfilled if that producer were the only producer, in order for the production to be eligible as a Canadian film.

(c) Any third co-producer shall fulfil all the conditions relating to status which would be required to be fulfilled

to produce a film under the terms of the co-production treaty in force between that co-producer's country and either Australia or Canada.

- (d) None of the co-producers shall be linked by common management, ownership or control, save to the extent that it is inherent in the making of the co-production film itself
- (5) Co-production films shall be made and processed in their entirety up to the creation of the answer print in Australia and/or Canada and/or where there is a third co-producer, in that co-producer's country (and dubbing may be carried out in Australia and/or in Canada and/or, where there is a third co-producer, in that co-producer's country). The majority of this work shall normally be carried out in the country of the co-producer which has the major financial participation. The competent authorities shall have the power to approve location filming in a country other than the countries of the participating co-producers
- (6) Individuals participating in the making of co-production films shall be nationals or residents of Australia, Canada, or, where there is a third co-producer, citizens of that co-producer's country. In exceptional circumstances, where script or financing dictates but subject always to the approval of the competent authorities, internationally recognised performers from other countries may be engaged. The engagement of such performers shall be restricted and, as a general rule, performers from the participating co-production countries shall be engaged in the production.
- Where the competent authorities have approved location filming in a country other than that of the participating co-producers, citizens of that country may be employed as crowd artists, in small roles, or as additional employees whose services are necessary for the location work to be undertaken.
- (7) The performing, technical and craft contribution of each co-producer to a co-production film shall be in reasonable proportion to each of the co-producer's financial participation.
- (8) In any event, each co-producer shall have a financial and creative contribution of not less than thirty per cent (30%) of the total financial and creative contribution for the co-production film.
- (9) Any music specially composed for a co-production film shall, subject to any departure from this rule which is approved by the competent authorities, be composed by nationals or residents of Australia or Canada, or, where there is a third co-producer, by citizens of that co-producer's country.
- (10) At least ninety per cent (90%) of the footage included in a co-production film shall, subject to any departure from this rule which is approved by the competent authorities, be specially shot for that film.
- (11) The contracts between the co-producers shall:

(a) provide that a sufficient number of copies of the final protection and reproduction material used in the production be made for all the co-producers. Each co-producer shall be the owner of a copy of the protection and reproduction material and shall be entitled to use it to make the necessary reproductions. Moreover, each co-producer shall have access to the original production material in accordance with the conditions agreed upon between the co-producers;

(b) set out the financial liability of each co-producer for costs incurred:

(i) in preparing a project which is refused conditional approval as a co-production film by the competent authorities;

(ii) in making a film which has been given such conditional approval and fails to comply with the conditions of such approval; or

(iii) in making an approved co-production film, permission for whose public exhibition is withheld in any of the countries of the co-producers;

(c) set out the arrangements regarding the division between the co-producers of the receipts from the exploitation of the film, including those from export markets;

(d) specify the dates by which their respective contributions to the production of that film shall have been completed;

(e) provide for the sharing of the copyright.

(12) Each co-production film shall include either a separate credit title indicating that the film is either an "Australian-Canadian co-production", or a "Canadian-Australian co-production", or where relevant, a credit which reflects the participation of Canada, Australia and the country of the third co-producer.

(13) A film made in accordance with an approval by the competent authorities under this Agreement but completed after the termination of this Agreement shall be treated as a co-production film and its co-producers shall accordingly be entitled to all the benefits of this Agreement. The aim of the Agreement, monitored by the Mixed Commission and the competent authorities, shall be to ensure that an overall balance is achieved as regards:

(a) the contributions of each country to the production costs of all films;

(b) the usage of studios and laboratories;

(c) the employment of all creative, craft and technical personnel, measured on a straight head count basis;
and

(d) the participation in each of the major creative craft and technical categories and in particular, that of the
writer, director and lead cast.

(15) Either competent authority may withhold approval of a project as a co-production film on the basis that the
overriding aim of overall balance referred to in paragraph (14) would be prejudiced by such an approval.

(16) The approval of a project for a co-production film by the competent authorities shall not bind the relevant
authorities in either country to permit the public exhibition of the resulting film.

The provisions of this Annex may from time to time be amended by the mutual consent in writing of the competent authorities,
after consultation with the Mixed Commission, provided that those amendments do not conflict with Articles 1 to 8 inclusive
of the Agreement.

2 priedas. **Australijos – Kinijos koprodukcijos sutartis:**

Australian Government

Department of Foreign Affairs and Trade

**FILM CO-PRODUCTION
AGREEMENT BETWEEN
THE GOVERNMENT OF AUSTRALIA
AND
THE GOVERNMENT OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA**

Beijing, 27 August 2007

Entry into force: 19 December 2008

AUSTRALIAN TREATY

SERIES [2008] ATS 20

National Interest Analysis reference: [2087] ATNIA 9

FILM CO-PRODUCTION AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF AUSTRALIA AND THE GOVERNMENT OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

The Government of Australia and the Government of the People's Republic of China ("the Contracting Parties");

CONSIDERING that the film industries of their two countries will benefit from closer mutual co- operation in the production of films; and

CONSIDERING that films capable of enhancing the prestige of the film industries and of the two countries should benefit from the provisions of this Agreement;

ENCOURAGING filmmakers to contact the relevant government authorities, in accordance with the relevant rules and procedures of those government authorities, to discuss collaborative productions between the Chinese and Australian film industries made outside this Agreement;

HAVE AGREED as follows:-

ARTICLE 1

1.1 For the purposes of this Agreement:

- (a) a "Joint Investing and Copyright Co-production Film" is a film made by one or more Australian producers ("the Australian co-producer") in conjunction with one or more Chinese producers ("the Chinese co-producer").

A Joint Investing and Copyright Co-production Film also includes a film made by an Australian co-producer and a Chinese co-producer in conjunction with a producer of another country with which Australia or China has signed a co- production Treaty ("third co-producer").

A Joint Investing and Copyright Co-production Film has a minimum creative and financial contribution from each co-producer, as set out in the Annex.

- (b) "film" means an aggregate of images, or of images and sound, embodied in any material, irrespective of length or format, including but not limited to feature films, animation and documentaries, produced either on film, video tape or videodisc, and which is expected to be shown in theatrical cinemas. "Film" also includes a film of a like nature to a feature film made for television ("telemovies").

(2) "nationals" means:

- (a) in relation to Australia, Australian citizens;

(b) in relation to China, citizens of China.

(3) "residents" means:

- (a) in relation to Australia, persons who are not Australian citizens but are permanent residents;
- (b) in relation to China, persons who are not citizens of China but are permanent residents of China

(4) "competent authorities" means the authorities respectively designated as such by the Government of Australia and the Government of the People's Republic of China.

ARTICLE 2

2.1 A Joint Investing and Copyright Co-production Film shall be entitled to the full enjoyment of all the benefits which are or may be accorded in Australia and China respectively to national films subject to the laws in force from time to time in each country.

ARTICLE 3

3.1 The Chinese competent authority is the Film Bureau under the State Administration of Radio, Film and Television; and the Australian competent authority is the Australian Film Commission. However, if a Contracting Party wish to designate another authority as its competent authority, that Contracting Party may notify the other Contracting Party in writing through diplomatic channels of such changes.

3.2 The Chinese competent authority designates the China Film Co-production Corporation as the Chinese handling organization through which co-production films are assessed for co-production status.

ARTICLE 4

4.1 Joint Investing and Copyright Co-production Films must receive provisional approval from the competent authorities before they are put into production. It is the responsibility of the co-producers to provide any documentation required by the competent authorities to enable the competent authorities to complete their provisional approval processes.

4.2 Joint Investing and Copyright Co-production Films must be made in accordance with the terms of the provisional approval which has been given by the competent authorities.

4.3 Upon completion of production, it is the responsibility of the co-producers to submit to the competent authorities the completed Joint Investing and Copyright Co-production Film (and any documentation required by the competent authorities) to enable the competent authorities to

complete their final approval processes before the Joint Investing and Copyright Co-production Film receives the benefits of final approval, pursuant to Article 2.1.

4.4 In determining both provisional and final approval, the competent authorities shall apply the rules set out in the Annex to Joint Investing and Copyright Co-production Films. The Annex forms an integral part of this Agreement.

4.5 The competent authorities shall consult with each other to enable them to determine whether a project conforms with the provisions of this Agreement. Each competent authority, in deciding whether to grant or refuse provisional or final approval, shall apply its own policies and guidelines.

4.6 When approving a Joint Investing and Copyright Co-production Film, each competent authority may stipulate conditions of approval framed in order to achieve the general aims and objects of this Agreement. In the event of a disagreement between the competent authorities about the giving of such an approval or the inclusion of such a condition the project concerned shall not be approved under this Agreement.

4.7 In relation to Australia, a Joint Investing and Copyright Co-production Film will be recognised as having completed the provisional approval process once the Australian competent authority provides written notification to the Australian co-producer that provisional approval has been granted. A Joint Investing and Copyright Co-production Film will be recognised as having completed the final approval process once the Australian competent authority provides written notification to the Australian co-producer that final approval has been granted.

4.8 In relation to China, a Joint Investing and Copyright Co-production Film will be recognised as having completed the provisional approval process once the Chinese competent authority has granted it “Project Establishment” status. A Joint Investing and Copyright Co-production Film will be recognised as having completed the final approval process once the Chinese competent authority has granted it the “Film Public Screening Permit”.

ARTICLE 5

5.1 Production companies involved in a Joint Investing and Copyright Co-production Film must be registered in accordance with the laws and regulations of the relevant Contracting Party. In addition, individual producers, production companies and studios must obtain any permit which is required by the competent authorities.

5.2 Joint Investing and Copyright Co-production Films must be undertaken by film producers whose technical and financial capacity and professional experience satisfies the requirements of the competent authorities’ approval processes.

ARTICLE 6

6.1 The Australian co-producer is responsible for applying for co-production status in Australia and doing all that is necessary to ensure the Joint Investing and Copyright Co-production Film complies with the requirements of the Australian competent authority for granting co-production status.

6.2 The Chinese co-producer is responsible for applying for co-production status in China and doing all that is necessary to ensure the Joint Investing and Copyright Co-production Film complies with the requirements of both the Chinese competent authority and the Chinese handling organization for granting co-production status.

6.3 Any third country co-producer shall fulfill all conditions relating to co-production status which would be required to be fulfilled to produce a film under the terms of the co-production treaty in force between that co-producer's country and either Australia or China.

ARTICLE 7

7.1 Each of the Contracting Parties shall provide, in accordance with their respective legislation, temporary admission, free of import duties and taxes, of cinematographic equipment for the making of Joint Investing and Copyright Co-production Films.

ARTICLE 8

8.1 Each of the Contracting Parties shall permit the nationals and residents of the other country and citizens of the country of any third co-producer to enter and remain in Australia or China as the case may be, for the purpose of making or exploiting a Joint Investing and Copyright Co-production Film, subject to the requirement that they comply with the relevant laws relating to entry and stay.

ARTICLE 9

9.1 The production crews from both Contracting Parties shall respect the constitution, laws and regulations, ethnic cultures, religious beliefs and local customs and conventions of the country where location shooting takes place.

ARTICLE 10

10.1 The approval of a Joint Investing and Copyright Co-production Film by the competent authorities shall not bind the relevant authorities in either country to permit the public

exhibition of the resulting film in their country.

ARTICLE 11

11.1 If both co-producers approve, either one may send a Joint Investing and Copyright Co-production Film to international film festivals provided that the competent authorities have been informed of this intention 30 days before the event starts. Delegations may include representatives from both countries and each side will pay the expenses of its own representatives.

ARTICLE 12

12.1 The competent authorities of both Contracting Parties shall supervise and review the working of this Agreement, strive to resolve any difficulties in its implementation, and make any proposals considered necessary for any modification of this Agreement.

12.2 The Contracting Parties may amend this Agreement by mutual consent in accordance with the Contracting Parties' own domestic procedures for amending Treaties.

ARTICLE 13

13.1 The Agreement shall enter into force once the Contracting Parties have notified each other through an exchange of third person notes that their respective domestic requirements for entry into force have been completed. The Agreement shall enter into force on the latter date of these two notifications.

ARTICLE 14

14.1 The provisions of this Agreement are without prejudice to the international obligations of the Contracting Parties.

ARTICLE 15

15.1 This Agreement shall remain in force initially for a period of three years from the date of its entry into force. Either Contracting Party wishing to terminate it shall give written notice to terminate to the other six months before the end of that period and the Agreement shall then terminate at the end of the three years.

15.2 If no such notice is given the Agreement shall automatically remain in force for successive periods each of three years, unless written notice to terminate is given by either Contracting Party at least six months before the end of any period of three years, in which case it shall terminate at the end of that period.

15.3 A film made in accordance with an approval by the competent authorities under this

Agreement but completed after the termination of this Agreement shall be treated as a co-production film and its

co-producers shall accordingly be entitled to all the benefits of this Agreement.

This Agreement is signed at Beijing on 27 August 2007, in the English and Chinese languages, both versions being equally authentic.

**For the Government of
Australia:**

.....

HE Dr Geoff
Raby
Ambassador

**For the Government of the
People's Republic of China:**

.....

...
Tong Gang
Director-General, Film Bureau
State Administration for Radio, Film
and Television

ANNEX

The following rules of this Annex, being rules (1) to (12) inclusive apply to Joint Investing and Copyright Co-production Films.

- (1) The contract or contracts governing the making of the Joint Investing and Copyright Co-production Films shall provide that a co-producer may assign or dispose of the benefits referred to in Article 2 of this Agreement above only to a natural or a legal person who is a national or resident of or established in that co-producer's country.
- (2) The competent authorities shall satisfy themselves that conditions of work in the making of Joint Investing and Copyright Co-production Films under this Agreement in each of the countries of the participating co-producers are in broad terms comparable and that in the event that location shooting of the film takes place in a country other than that of a co-producer, conditions shall be, in broad terms, no less favourable.
- (3) None of the co-producers shall be linked by common management, ownership or control, save to the extent that it is inherent in the making of the Joint Investing and Copyright Co-production Film itself.
- (4) Joint Investing and Copyright Co-production Films shall be made and processed up to the creation of the first release print in Australia and/or China and/or, where there is a

third co-producer, that producer's country (and re-voicing may be carried out in Australia and/or China and/or, where there is a third co-producer, in that co-producer's country).

The majority of this work shall normally be carried out in the country of the co-producer which has the major financial participation but the competent authorities shall have the power to mutually approve other arrangements. The competent authorities shall also have the power to mutually approve location filming in a country other than the countries of the participating co-producers.

- (5) Individuals participating in the making of Joint Investing and Copyright Co-production Films shall be nationals or residents of Australia or China, or, where there is a third co-producer, citizens of that co-producer's country.

In exceptional circumstances, where script or financing dictates, performers from other countries may be engaged. The engagement of such performers shall be restricted in accordance with the regulations of the Contracting Parties.

Where the competent authorities have approved location filming in a country other than that of the participating co-producers, citizens of that country may be employed as crowd artists, in small roles, or as additional employees whose services are necessary for the location work to be undertaken.

- (6) The performing, technical and craft contribution (being the "creative" contribution) and the financial contribution of each co-producer shall be agreed by the co-producers, provided that the performing, technical and craft contribution of each co-producer to a Joint Investing and Copyright Co-production Film shall be in reasonable proportion to each of the co-producer's financial participation. When assessing the financial contribution of each co-producer, the competent authorities may mutually approve "in kind" contribution (including, but not limited to, the provision of studio facilities) as part of the financial contribution.
- (7) In any event, each co-producer shall have a financial and creative contribution of not less than twenty per cent (20%) of the total financial and creative contribution for the Joint Investing and Copyright Co-production Film, and not more than eighty per cent (80%) of the total.
- (8) Any music specially composed for a Joint Investing and Copyright Co-production Film shall, subject to any departure from this rule which is approved by the competent authorities, be composed by nationals or residents of Australia, China or, where there is a third co-producer, by citizens of that co-producer's country.
- (9) At least ninety per cent (90%) of the footage included in a Joint Investing and Copyright Co-production Film shall, subject to any departure from this rule which is approved by

the competent authorities, be specially shot for that film.

- (10) The contracts between the co-producers shall:
- (a) provide that a sufficient number of copies of the final protection and reproduction material used in the production be made for all the co-producers. Each co-producer shall be the owner of a copy of the protection and reproduction material and shall be entitled to use it to make the necessary reproductions. Moreover, each co-producer shall have access to the original production material in accordance with the conditions agreed upon between the co-producers;
  - (b) set out the financial liability of each co-producer for costs incurred:
    - (i) in preparing a project which is refused conditional approval as a Joint Investing and Copyright Co-production Film by the competent authorities;
    - (ii) in making a film which has been given such conditional approval and fails to comply with the conditions of such approval; or
    - (iii) in making an approved Joint Investing and Copyright Co-production Film, permission for whose public exhibition is withheld in any of the countries of the co-producers;
  - (c) set out the arrangements regarding the division between the co-producers of the receipts from the exploitation of the film, including those from export markets;
  - (d) specify the dates by which their respective contributions to the production of that film shall have been completed.
- (11) Each Joint Investing and Copyright Co-production Film shall include either a separate credit title indicating that the film is either an "Australian-Chinese co-production" or a "Chinese- Australian co-production", or where relevant, a credit which reflects the participation of Australia, China and the country of the third co-producer.
- (12) Over each period of three years commencing on the date that this Agreement enters into force, an overriding aim of the Agreement, monitored by the competent authorities, shall be to ensure that an overall balance is achieved as regards:
- (a) the contribution of each country to the production costs of all Joint Investing and Copyright Co-production Films;
  - (b) the usage of studios and laboratories;
  - (c) the employment of all performing, craft and technical personnel; and
  - (d) the participation in each of the major performing, craft and technical

categories and in particular, that of the writer, director and lead cast.

If one of the competent authorities considers that there is an imbalance (or that there is the risk of an imbalance), it will consult with the other. The competent authorities will work together to implement measures to restore the balance.

3 priedas. Interviu su filmo „Tarp pilkų debesų” prodiuseriu Žilvinu Naujoku transkripcija.

1. Kodėl buvo nuspręsta filmą kurti kaip koprodukcijos gaminį?

koprodukcija kokia suprantama Europoje, man yra nepriimtina. Ir aš su ja niekad nesidirbau, dėl to, kad Europos Sąjungos šalyse, dauguma filmų kuriami, kaip koprodukcijos tam, kad prodiuseriai, turėtų pajamų - lėšų pragyventi, o ne tam, kad sukurtų produktą - filmą. Dėl fondų, ir dėl visa ko. Labai daug projektų būna, tam, kad susėda kelių šalių prodiuseriai sukurti projektą, vien tik dėl to, kad gautų pinigus iš fondų. Tačiau ne dėl to, kad sukurtu filmą, kurį žiūrovai žiūrės. Visą laiką buvau motyvuotas kurti filmus, kurie patiks žmonėms, todėl niekuomet iki šiol neužsiėmiau Europietiškomis koprodukcijomis. O čia natūraliai koprodukcija gavosi, nes knyga yra amerikietiška ir filmas buvo labiau pritaikytas į anglakalbių rinką.

2. Kodėl buvo pasirinkta būtent su JAV kurti bendros gamybos filmą?

Automatiškai pagrįsta dėl kūrybinių ir pardavimų elementų. Kadangi „Tarp pilkų debesų“ knyga yra populiari Amerikoje, ji parašyta ir pirmiausiai išleista Amerikoje, knygos originali kalba yra anglų ir režisierius yra amerikietis.

3. Kokie pasimatė teisiniai ar praktiniai trukdžiai įgyvendinant Lietuvos ir JAV koprodukciją? Pavyzdžiui Kino suvokimo ar darbo kultūros aspektu?

Jeigu projektas užtrunka penkis – šešis metus pagaminti, vadinasi trukdžių yra labai daug. Ir visuose lygiuose. Kultūriniai – kūrybiniai aspektai būna aiškūs iš karto, nuo pat pradžių, nes yra aišku apie ką projektas, kad projektas yra amerikiečių, tačiau lietuvių istoriją su amerikiečių – lietuvių žmonėmis, kurie galbūt yra gimę ten, bet jie yra lietuvių kilmės ir t.t. Pagrindinis iššūkis yra finansavimas, jo užtikrinimas ir kadangi šis projektas yra didžiulis, mūsų mastais kalbant ir visiškai nepriklausomas. Kūrime 6 mln. dolerių yra didžiulė suma, todėl automatiškai čia kilo daugiau problemų. Tačiau turint gerus teisininkus ir ypač amerikiečius, visos problemos: teisinės, koprodukcijų, dokumentinės ir biurokratinės, jos labai lengvai susitvarko, nes jie puikiai žino ką daro. Bet visam tam reikia pinigų, nes norint pasisamdyti gerus teisininkus kainuoja didžiulius pinigus

4. Ar sutartyje buvo numatyta, už ką atsakingi yra partneriai?

Koprodukcijos sutartyje... pas mus jos yra kelios, nes mes esam keturi – penki, prodiuseriai – koproduciuseriai. Tai kiekvienas su savo funkcijomis, taip aišku buvo.

5. Gal galite pakomentuoti, koku aspektu partneriai prisidėjo, ar buvo filmo kūrimo procese paskirstyti darbai, atsakomybės, pavyzdžiui gamyba, platinimas, marketingas?

Egzistuoja standartinė schema, kai prodiuseriai stengiasi „rise“inti“, gauti finansavimą ir rūpintis komandos surinkimu, su šituo filmu didelis iššūkis buvo aktoriai, nes automatiškai

mes ieškojom žmonių kurie daugiau yra žinomi, bet už nedidelius pinigus, sąlyginai mums pinigai atrodo dideli, tačiau jiems maži. Vien aktorius honoraras. Tai prodiuseriai už tą atsakingi, vieni prodiuseriai, užsieniečiai, turėjo funkcija „atidaryti duris“, nes tai yra jų patirtis, jų pagrindinė funkcija buvo mus supažindinti su tam tikrais kontaktais: agentais, agentūromis, aktoriais ir t.t. Toliau viskas vyksta pagal schemą, kad pardavimai vyksta per : a) tarptautinį pardavimų agentą/agentūrą, kurie užsiima pardavimu funkcija, be to pardavimai Amerikoje, kurie vyksta per agentūrą, mūsų atveju „CAA“. Taigi visi užsiima tais darbais kuriais privalo užsiimti.

6. Ar užsienio partneriai kūrimo procese turėjo balso teisę, dėl režisūrinių sprendimų?

Ne režisūriniai, tai mes pagrinde su Mariumi, kadangi mes esame pagrindiniai šio projekto žmonės, kažkiek tarėmės tarpusavyje. Tačiau režisierius yra režisierius, jis savo darbą daro.

7. Gal galite pakomentuoti, sutartyje buvote nusistatę, kokią pelno dalį gauna kiekviena šalis?

Kokią pelno dalį gauną negaliu atskleisti, nes tai yra konfidencialu, tuo labiau tai keičiasi, reikia suprasti, kad pradinės sąlygos yra vieną, tačiau kai trūksta finansavimo, kai pridedi naują finansuotoją, tai tos sąlygos keičiasi, jos prastėja. Kuo vėliau atėję pinigai, tuo vėliau tie pinigai pasiima didesnę sau dalį ir pradinei tampa vis mažiau.

8. Nuostolių atveju, ar buvo nustatyta, kuri šalis turėtų padengti nuostolius?

Nuostolius visados pasiima investuotojas, nuostolių sutartis Holivude yra labai aiški, didžiąją dalį sutarties būtent tai ir užima tie punktai, kurie apibūdina rizikas. Finansine riziką prisiima visos pusės. Iš tos pusės, aš kaip prodiuseris kuris negavo atlygio visus šešis metus, aš prisiimu savo riziką, kad negavau nieko ir dirbau į minusą, investavau pinigus, negavau pinigų atgal. Investuotojai darbo nedirbo, bet jie prarado daugiau pinigų ir t.t. viskas kas yra apibūdinta.

9. Ar buvo sukurtas lėšų gavimo planas ar pinigus gavote iš karto?

Ne, todėl projektas užtrunka ilgiau, dėl to ir yra pagrindas pinigai, jeigu pinigai būtų duodami iš karto, filmas būtų sukurtas per metus laiko, o būtent didžiausias iššūkis yra viso projekto lipdymas.

10. Apie kokias užsienio rinkas buvo galvojama? Galbūt buvo daromas kažkoks tyrimas, kur toks filmas būtų populiarus?

Su šituo filmu mūsų, pagrindine orientacija, tai kur parduota daugiausiai knygų ir į Lietuvos rinką, nes tai yra jos istorija ir jos kūrėjai, jos žmonės. Tyrimą, žinoma mes jį darėme, jis buvo paremtas pagrinde knygos pardavimais, nes kadangi knygą išleido didžiausia leidykla pasaulyje, tad mes gavę iš jos informaciją apie knygų pardavimus, teritorijas, mes tuo rėmėmės, kad mums tos vietos, kur knyga labiausiai buvo parduodama tapo įdomiausios.

11. Ar buvo iš karto sutarta, kokio platumo bus filmo leidimas JAV?

Buvo norai, planai ir viltys. Bet reikia paminėti labai svarbų punktą, kad kai mes pradėjome kurti filmą, tuo metu jį kūrėme vienomis sąlygomis, o globali kino rinka, labai stipriai keičiasi. Nes mes kai pradėjome kurti „Netflix‘ai“ buvo dar tik atsiradę, dabar „Netflix“ turi didesnę biudžetą už visas Holivudo studijas. Automatiškai filmą pradėjome kurti, kaip mažą pasaulinio lygio kino filmą, riboto leidimo ir orientuotą į kino teatrų publiką, o filmą baigėme kurti laikais, kai tokio mastelio filmai yra kuriami „Netflix‘ui“ arba tiesiai per susitarimus ir užsakymus, o kino teatruose lieka tik „blockbuster“ filmai.

12. Kaip skyrėsi marketingas skirtingose rinkose? (Daugumoje šalių buvo akcentuojama, kad pagal Rūtos Šepetys romaną, tačiau pvz. Estiškame plakate nėra paminėta Rūta Šepetys)

Čia jau marketingistų darbas, kad šie surastų labiausiai pasiduodančius elementus, Lietuvoje tai buvo vieni elementai, pavyzdžiui Lietuvos istorija ir pavardės, vardai. O kitur, pavyzdžiui Estijoje daugiau reikšmės turi ant plakato užrašyta, kad filmas yra kurtas pagal bestselerio autorės knygą, o ne tai, kad filmas sukurtas pagal Rūtos Šepetys romaną.

13. Ar filmas gavo kokį nors papildomą rėmimą ar paramą kokia nors forma dėl to, kad buvo koprodukcija?

Lietuva labai neremia kino produkcijos, ji turi limituotą biudžetą, skiria labai nedaug pinigų filmams, tai automatiškai negali labai remti koprodukcijos. Ta prasme Europos nuostatos ir kino teisės, kad koprodukcijos yra prioritetas, bet ta prasme, Europa išleidžia milijardus, o Lietuvoje filmo biudžetas yra keli milijonai eurų, mūsų bazinio biudžeto plano dalis buvo x pinigų iš Lietuvos kino centro ir iš lengvatos, tai ne parama, ne dovana, o tai yra fizinio plano dalis

4 priedas. 2014 m. Vaidybinių filmų gamybos darbų projektų vertinimo ir finansavimo rezultatai

Vaidybinių pilnametražių filmų gamybos projektų rezultatai:

N r.	Projekto Vykdytojas	Režisierius	Filmas	Vertinimas	Film o bend ra vertė	Prašy ta suma	Skirt a suma 2014 meta is, Lt	Rekomenduojama skirti suma 2014-2015 metais, Lt
1.	VšĮ „Uljana	Davis Simanis	„Pelenų sanatorij	58,67	1 629 722	100 000	100 000	-
2.	VšĮ „Uljana	Kristijonas	„Senekos diena“	52,43	5 110 145	2 250 000	1 400 000	1 600 000
3.	UAB „Era Film“	Allan van O.T.	„Pabėgimas iš	48,14	5 365 527	2 250 000	1 400 000	1 800 000
4.	UAB „Artbox“	Mikko Kuparine	„Vilnius-Inter	44,43	3 107 000	100 000	100 000	-
5.	VšĮ „Studija	Algimantas Puipa	„Edeno sodas“	43	3 000 000	2 192 000	965 500	1 200 000
6.	VšĮ „Justa	Giedrė Beinoriū	„Kvėpavimas į	41,86	2 149 662	1 362 844	-	-
7.	VšĮ „Tauras	Marius A.	„Tarp pilkų	40	8 346 253	2 250 000	100	1 500 000
8.	UAB „Tremora	Marius Ivaškevič	„Baltiškias romanas“	38,33	1 553 775	1 165 332	-	-
9.	UAB „Tremora	Saulius Drunga	„Laura ir kino	35,43	1 726 695	999 009	-	-
10.	„IN SCRIPT“	Eglė Vertelyt	„Stebuklas“	33,71	2 300 000	900 000	-	-
11.	„Studija Kinema“	Jurga Zabukait	„Romantiški	33,67	323 471	206 136	-	-
12.	MB „SKY FILMS“	Jonas Vaitkus	„Demonų amžius“	33,17	2 556 617	1 852 066	-	-
13.	UAB „Tremora	Linas Ryškus	„Kryžkelė“	32,86	1 277 538	933 100	-	-
14.	UAB „Baltic	Viktoras Grodecki	„Vėlinės“	29,14	2 761 000	1 500 000	-	-
15.	UAB „Full Screen“	Simonas Aškelavičius ir Ričardas Marcink	„Traukinio apiplėšimas, kurį įvykdė	23,86	490 710	260 000	-	-

5 priedas. Lietuvos Respublikoje gaminamo filmo gamybos ir kultūrinio turinio, įskaitant filmo scenarijų, vertinimo kriterijų tvarkos aprašas.

LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTRO Į S A K Y M A S DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOJE GAMINAMO FILMO GAMYBOS IR KULTŪRINIO TURINIO, ĮSKAITANT FILMO SCENARIJŲ, VERTINIMO KRITERIJŲ TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO

2013m. gruodžio 17d. Nr. ĮV-865 Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002m. sausio 7d. nutarimo Nr. 6 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymą“ (Žin., 2002, Nr. [3-78](#); 2013, Nr. [101-4991](#)) 2 punktu, t v i r t i n u pridedamą Lietuvos Respublikoje gaminamo filmo gamybos ir kultūrinio turinio, įskaitant filmo scenarijų, vertinimo kriterijų tvarkos aprašą.

KULTŪROS MINISTRAS

ŠARŪNAS BIRUTIS

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2013m. gruodžio 17 d. įsakymu Nr. ĮV-865

LIETUVOS RESPUBLIKOJE GAMINAMO FILMO GAMYBOS IR KULTŪRINIO TURINIO, ĮSKAITANT FILMO SCENARIJŲ, VERTINIMO KRITERIJŲ TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos Respublikoje gaminamo filmo gamybos ir kultūrinio turinio, įskaitant filmo scenarijų, vertinimo kriterijų tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) nustato Lietuvos filmo gamintojo gaminamo filmo gamybos ir kultūrinio turinio vertinimo kriterijus ir filmą kvalifikuojančios pažymos išdavimo ir galiojimo tvarką.

2. Apraše vartojamos sąvokos:

2.1. **Filmo grupė** – kūrybiniai ir techniniai darbuotojai, kuriuos Lietuvos filmo gamintojas yra subūręs filmo kūrimui ir gamybai.

2.2. **Filmo finansavimo planas** – dokumentas, kuriame nurodomi visi filmo finansavimo šaltiniai, jų procentinė išraiška filmo gamybos biudžete ir statusas (gauta, kreiptasi, ketinama kreiptis).

2.3. **Filmą kvalifikuojanti pažyma** – Lietuvos kino centro prie Kultūros ministerijos Lietuvos filmo gamintojui išduodamas Lietuvos kino centro prie Kultūros ministerijos direktoriaus nustatytos formos dokumentas, patvirtinantis, kad filmas atitinka gamybos ir kultūrinio turinio vertinimo kriterijus.

2.4. **Kalendorinis filmo ar jo dalies gamybos planas** – filmo ar jo dalies gamybos darbų eiga Lietuvoje, suskaidyta pagal scenas, nurodant darbų atlikimo vietą, laiką ir trukmę. Animacinio filmo atveju teikiama animacinio filmo gamybos darbų eiga, nurodant, kiek laiko bus skiriama kiekvienam animacinio filmo elemento gamybos etapui, susijusiam su filmavimu, vizualiniu ar grafiniu personažų, aplinkos ir rekvizito dizainu, kadro kompoziciniu išplanavimu, kadruotėmis, vizualiaisiais ir specialiaisiais efektais, bei nurodant darbų atlikimo vietą.

2.5. **Oficialus vertimas** – asmens, vykdančio vertimo veiklą, parašu patvirtintas dokumento vertimas į lietuvių kalbą.

2.6. **Patvirtinta kopija** – dokumento kopija, kurios tinkamumą pirmame dokumento lape patvirtina žodžiai „Kopija tikra“, juridinio asmens vadovo parašas ir (ar) antspaudas.

2.7. **Užsakytas filmas** – filmas, kurio ar kurio dalies gamybos paslaugas teikia Lietuvos filmo gamintojas, kuris netampa filmo

2.8. autorių ir gretutinių turtinių teisių turėtoju.

3. Kitos Apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatyme (Žin., 2001, Nr. [110-3992](#); 2013, Nr. [75-3757](#)), Lietuvos Respublikos kino įstatyme (Žin., 2002, Nr. [31-1107](#); 2012, Nr. [6-192](#)), Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme (Žin., 1999, Nr. [50-1598](#); 2003, Nr. [28-1125](#)).

II. PARAIŠKŲ TEIKIMAS

4. Lietuvos kino centro prie Kultūros ministerijos (toliau – Lietuvos kino centras) direktoriaus nustatytos formos paraišką dėl Filmą kvalifikuojančios pažymos išdavimo (toliau – Paraiška) Lietuvos kino centrui teikia Lietuvos filmo gamintojas.

5. Paraiškos iš Lietuvos filmo gamintojo nepriimamos, jeigu jis nėra tinkamai atsiskaitęs už visus projektus, kuriems buvo skirtas valstybinis finansavimas, ir jeigu jam yra taikomi Lietuvos Respublikos kino įstatymo 9 straipsnio 7–12 dalyse nustatyti apribojimai.

6. Paraiškos gali būti teikiamos dėl:

- 6.1. nacionalinio filmo gamybos;
- 6.2. bendros gamybos filmo gamybos;
- 6.3. užsakyto filmo gamybos.

7. Kartu su Paraiška teikiami šie dokumentai:

7.1. filmo scenarijus, o animacinio filmo gamybai– filmo scenarijaus vizualizacija (5 puslapių apimties iliustracijos, atspindinčios filmo stilių, pagrindinių personažų charakterių kitimą, aplinkos ar personažų fonai, brėžiniai, modeliai piešinių ar kita grafine forma);

7.2. kalendorinis filmo ar jo dalies gamybos planas;

7.3. filmo finansavimo planas;

7.4. filmo ar jo dalies išlaidų sąmata;

7.5. bendros gamybos filmui– bendros filmo gamybos sutarties arba bendros filmo gamybos preliminarios sutarties patvirtinta kopija;

7.6. užsakytam filmui– Lietuvos filmo gamintojo sutartis su užsakovu dėl užsakyto filmo ar jo dalies gamybos.

8. Reikalavimai Paraiškai:

8.1. pildoma lietuvių kalba, kompiuteriu;

8.2. teikiama su šiame Apraše nustatytais pateikti priedais;

8.3. dokumentai užsienio kalba pateikiami su oficialiu vertimu į lietuvių kalbą;

8.4. pateikiamas paraiškos dokumentų sąrašas;

8.5. lapai sunumeruojami;

8.6. įrašoma kaip vienas dokumentas kartu su Apraše nurodyta eilės tvarka pridedamais dokumentais.

9. Tinkamai užpildytos Paraiškos kartu su Aprašo 7 punkte nurodytais privalomais pridėti dokumentais (toliau– paraiškos dokumentai) pateikiamos Lietuvos kino centrui tiesiogiai (asmeniškai arba per atstovą) arba paštu.

10. Paraiškos pateikimo Lietuvos kino centrui data laikoma:

10.1. pristatant į Lietuvos kino centrą tiesiogiai– Paraiškos gavimo registracijos data;

10.2. siunčiant paštu– pašto spaude pažymėta siuntimo data.

11. Pateikia mas vienas Paraiškos ir paraiškos dokumentų originalas bei Paraiškos ir paraiškos dokumentų elektroninė versija, įrašyta elektroninėje laikmenoje (CD, DVD, USB) kaip 1 byla PDF formatu.

III. PARAIŠKŲ VERTINIMO PROCEDŪRA

12. Paraiškų vertinimas susideda iš trijų etapų:

12.1. Paraiškos ir paraiškos dokumentų patikros, kurią atlieka Lietuvos kino centras;

12.2. Paraiškoje nurodyto filmo kultūrinio turinio vertinimo, kurį atlieka Lietuvos kino centro direktoriaus sudaryta ekspertų komisija (toliau– Ekspertų komisija);

12.3. Paraiškoje nurodyto filmo gamybos vertinimo, kurį atlieka Lietuvos kino centras.

13. Paraiškos įvertinamos ne vėliau kaip per 30 darbo dienų nuo Paraiškos pateikimo Lietuvos kino centrui dienos.

IV. PARAIŠKŲ IR PARAIŠKŲ DOKUMENTŲ PATIKRA

14. Lietuvos kino centras per 10 darbo dienų nuo Paraiškos gavimo dienos atlieka Paraiškos ir paraiškos dokumentų patikrą ir nustato, ar jie atitinka Aprašo 4–8 punktuose nustatytus reikalavimus. Jeigu Paraiška yra neišsami, netiksli arba pateikti ne visi reikalaujami dokumentai, Lietuvos kino centras praneša apie tai Lietuvos filmo gamintojui ir nustato terminą pateikti trūkstamus dokumentus ir (arba) patikslinti Paraišką.

15. Jeigu Lietuvos filmo gamintojas per nustatytą terminą Lietuvos kino centrui prašomų dokumentų ar patikslinimų nepateikia, Lietuvos kino centras atmets Lietuvos filmo gamintojo Paraišką jos nenagrinėjęs ir raštu (paštu ar elektroniniu paštu) praneša apie tai Paraišką teikusiam Lietuvos filmo gamintojui.

16. Atitikusios reikalavimus Paraiškos yra perduodamos svarstyti Ekspertų komisijai.

V. FILMO KULTŪRINIO TURINIO VERTINIMAS

17. Ekspertų komisija vertina filmų kultūrinį turinį pagal pateiktą filmo scenarijų.

18. Ekspertų komisiją sudaro 3 nariai, kurių skyrimo ir sprendimų priėmimo tvarką nustato Lietuvos kino centro direktorius.

19. Lietuvos filmo gamintojo gaminamas filmas laikomas atitinkančiu kultūrinio turinio vertinimo kriterijus, jeigu:

19.1. filmas atitinka bent du Lietuvos Respublikos kino įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus filmo kultūrinius kriterijus ir

19.2. filmas nėra smurtinis ar pornografinis.

20. Ekspertų komisija per 10 darbo dienų nuo paraiškų gavimo dienos įvertina Paraišką ir pateikia Lietuvos kino centrui savo išvadą dėl filmo atitikties kultūrinio turinio vertinimo kriterijams.

21. Ekspertų komisijai išvadose konstatavus, kad Lietuvos filmo gamintojo gaminamas filmas neatitinka kultūrinio turinio vertinimo kriterijų, Lietuvos kino centras per 2 darbo dienas nuo Ekspertų komisijos išvadų gavimo dienos raštu

informuoja Lietuvos filmo gamintoją, kad jo Paraiška yra atmesta.

VI. FILMO GAMYBOS VERTINIMAS

22. Lietuvos kino centras vertina tik tų filmų, kurie pagal Ekspertų komisijos išvadas atitinka kultūrinio turinio vertinimo kriterijus, gamybą.

23. Filmas atitinka gamybos vertinimo kriterijus, jeigu:

23.1. tai nėra reklaminis filmas, reklaminis vaizdo klipas, televizijos laida, muzikinis vaizdo klipas, kompiuterinis žaidimas arba serialas, transliuojamas kasdien ar keletą kartų per savaitę ir kuriam būdingos tam tikros personažų schemos bei dramaturginės taisyklės, dėl kurių jis gali būti tęsiamas be galo ir nekuria meninės vertės, įskaitant situacines komedijas, muilo operas;

23.2. vykdant filmo (išskyrus animacinio filmo) gamybą Lietuvos Respublikoje bus filmuojama bent 3 dienas;

23.3. vykdant animacinio filmo gamybą, Lietuvos Respublikoje bus kuriama ar gaminama ne mažiau kaip 10 proc. visų arba ne mažiau kaip 20 proc. dviejų toliau išvardintų elementų:

23.3.1. filmavimas (jei filmo scenarijus to reikalauja);

23.3.2. vizualinis ir (ar) grafinis dizainas (konceptualus personažų, aplinkos ir rekvizito dizainas);

23.3.3. kadro kompozicinis išplanavimas, kadruotės;

23.3.4. vizualieji ir specialieji efektai;

23.4. ne mažiau kaip 51 proc. Lietuvos filmo gamintojo samdomų filmo grupės narių yra Lietuvos Respublikos arba Europos ekonominės erdvės valstybių piliečiai.

24. Lietuvos kino centras per 5 darbo dienas nuo Ekspertų komisijos išvadų gavimo dienos įvertina paraiškoje nurodyto filmo gamybą ir išduoda Lietuvos filmo gamintojui Lietuvos kino centro direktoriaus patvirtintos formos Filmą kvalifikuojančią pažymą.

25. Lietuvos kino centras, nustatęs, kad Paraiškoje nurodyto filmo gamyba neatitinka filmo gamybos vertinimo kriterijų, per 2 darbo dienas raštu informuoja Lietuvos filmo gamintoją, kad jo paraiška yra atmesta.

VII. FILMĄ KVALIFIKUOJANČIOS PAŽYMOS IŠDAVIMAS IR GALIOJIMAS

26. Lietuvos kino centras išduoda Lietuvos filmo gamintojui Lietuvos kino centro direktoriaus patvirtintos formos Filmą kvalifikuojančią pažymą tiems filmams, kurie atitinka filmo kultūrinio turinio ir gamybos vertinimo kriterijus.

27. Filmą kvalifikuojanti pažyma galioja filmams, kuriuos Lietuvos filmo gamintojas pradėjo filmuoti ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo Filmą kvalifikuojančios pažymos išdavimo dienos.

28. Lietuvos filmo gamintojas raštu informuoja Lietuvos kino centrą apie filmo gamybos darbų pradžią ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo pirmos filmo gamybos dienos.

VII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

29. Lietuvos filmo gamintojas, užbaigęs filmą ar jo dalį, Lietuvos kino centrui per 2 mėnesius pateikia vieną filmo ar jo dalies kopiją elektroninėje laikmenoje ir filmo ar jo dalies gamybos nuotraukas ir (arba) filmuotą medžiagą, suteikdamas Lietuvos kino centrui neišimtinę teisę naudoti pateiktą medžiagą informacijos apie filmo ar jo dalies gamybą sklaidos tikslais, jei tokiam nuotraukų ir (arba) filmuotos medžiagos naudojimui neprieštaruoja pagrindiniai filmo turtinių teisių turėtojai.

30. Filmą kvalifikuojančioje pažymoje nurodyto filmo pradžios arba pabaigos titruose lietuvių kalba arba filme naudojama kalba turi būti nurodyta, kad „Šis filmas yra sukurtas, pritaikius Lietuvos Respublikos mokesčių paskatą filmų gamybai“.

6 priedas. 2018 m. Lietuvos kino centro parama projektams

	Projekto kategorija	Filmo pavadinimas	Bendras filmo biudžetas/filmo parengiamųjų darbų sąnaudos, EUR	2018 m. skirta suma, EUR	Projekto vykdytojas	Bendros gamybos šalis
FILMŲ PLATINIMAS		Ilgametražis dokumentinis filmas „Močiute, Guten Tag!“	10 129,00	5 000,00	UAB „Tremora“	
		Ilgametražis vaidybinis filmas „Tarp pilkų debesų“	12 000,00	5 000,00	UAB „Acme Film“	
		Ilgametražis vaidybinis filmas „Charmsas“	8 843,00	2 500,00	UAB „Tremora“	
		Ilgametražis dokumentinis filmas „Rūta“	15 005,00	5 000,00	UAB „Vabalo filmai“	
		Ilgametražis dokumentinis filmas „Nuostabieji Lūzeriai. Kita planeta“	37 300,00	4 660,00	UAB „Ultra nominum“	
		Ilgametražis dokumentinis filmas „Sengirė“	12 989,00	3 000,00	VšĮ „Sengirė“	
		Ilgametražis vaidybinis filmas "Namme"	6 288,00	2 333,00	UAB "Tremora"	
		Ilgametražis vaidybinis filmas "Kvėpavimas į marmurą"	10 541,00	5 000,00	VšĮ "Just a moment"	
		Ilgametražis dokumentinis filmas "Aš priglaudžiau prie žemės širdį"	10 187,00	2 580,00	VšĮ "Ketvirta versija"	
		Ilgametražis vaidybinis filmas "Šoklys"	8 606,00	3 370,00	UAB "Tremora"	
		Ilgametražis dokumentinis filmas „Mulai“	4 800,00	3 500,00	UAB "TV manija"	
		Ilgametražis vaidybinis filmas "Širdys"	5 000,00	5 000,00	VšĮ "DublisLT"	
		Ilgametražis dokumentinis filmas "Tūmo kodeksas"	4 300,00	2 066,67	VšĮ "Ketvirta versija"	
	VISO skirta filmo platinimui:				49 009,67	

7 priedas. Filmo „Tarp pilkų debesų“ plakatai:

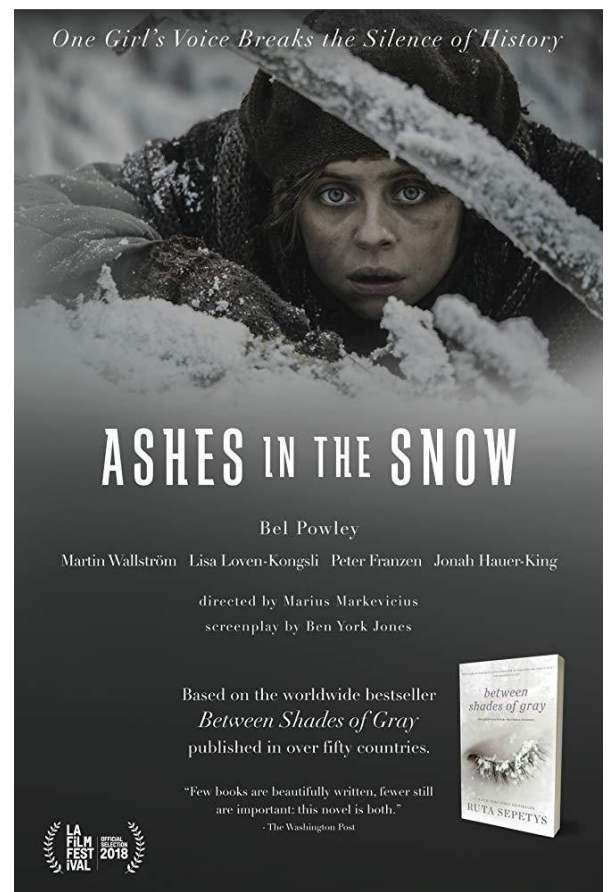
Lietuvos rinkai pritaikytas plakatas:

Amerikos rinkai pritaikytas plakatas:

Papildomi plakatai pritaikyti anglakalbei rinkai:

Plakatas Latvijas rinkai:

Plakatas Estijas rinkai:

